…ухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 142 (15765) | 1981 оной июниин 20, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

СОВЕТ ШАГНАЛ БАРЮУЛАГДАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев эб найрамдалай ба арадуудай аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлдэ ехэ габьяатай байһанайнь түлөө Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй президент Ромеш Чандрада июниин 18-да Кремль соо Ленинэй орден барюулба.

Орден барюулха үедөө нүхэр Л. И. Брежнев үгэ хэлээ.

Нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ хэлэһэн үгэ

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Ленинэй орденоор шагнагдаһаарнь манай ниитын үнэн хани нүхэр Ромеш Чандрые нэн зүрхэнһөө нэн түрүүн амаршалнаб. Энэ хадаа эб найрамдалай суртал һурталнуудта тэрэнэй алба хэлгэдэ, милитаризмын болон ээрхэг түримхэй хүсэнүүдтэй тэмсэлдэ тэрэнэй гаргаһан шэн габьяада олгогдоһон нэрэ хүндэ болоно.

Хүн түрэлтэнэй түүхэ — дайн байлдаануудай түүхэ мүн гэжэ түүхэшэдэй нэгэн гомдолтойгоор хэлэһэн юм гэхэ. Бодото дээрээ эртэ урдын саг руу эрьен харахадаа, зуһата муухай һүрөөтэ дайн байлдаануудай болоһые бэеорнобди. Энэ талаар хоёрдохи зуун жэл бүхы рекордуудые үлүүлээ: дэлхэйн хоёр дайн, энэ тэрэ нютагуудтахи гүрэнүүдэй хоорондо олон тоото хёмороо зүришэлдөөн болобо. Хүрөө бэшэ юм гү? Амитай бүхы юумые үгы хэхэ аргатай буу зэбсэгүүдэй нөөсэлэгдөөд байһан үедэ имэ асуудал табиха бэшэ таарамжатай байна.

Хүршэнэртээ амгалан тайбан байдалаар зэргэ оршон һууха, хүн түрэлтэнэй ниитын байшан гэрые — газар дэлхэйе эмнэн сахихые, гоёон шэмэглэхые арад бүхэнэй шуһа хүсэдэг гэжэ оролдодог, хүсэдэг байһаниинь арсашагүй.

Зүгөөр ушар байдалые элгожо хараха хэрэгтэй. Омхой хобдог ябадал, үндэһэ яһанай илгаа гаргалга, илгаа һүрдэлгэ, үзэн ядалга мэтын бэрхэшээл түбэгүүд этигэл найдалай, үгээ ойлголсолгын харгы замда ходо ходо һаад тойбо татадаг байна. Хүнүүд политическэ ба шажан мүргэлэй элдэб үзэл бодол баримталдаг. Зарим оронуудай түүхэтэ ёһо заншалнуул адли бэшэ. Мүнөө ангиин илгаа болон бусад олон тоото хёмороо зүришэлдөөнүүд үшөөл бии байһаар. Тиимэһээ арсалдаата асуудалнуудаар хөөрэлдөөнүүдые хэхэ, дайн дажарта эсэргүү бүхы хүсэнүүдэй хоорондо үгээ ойлголсохо, хамтаараа тэмсэхэ, эдэнэй хараа бодолой ба үзэл сурталай хэды ондо ондоо байгаашье һаань, эб найрамдалай аша туһада бүхы хүнүүдэй хүсэлэл оролдолгонуудые элсүүлхэ шухала.

Тиимэһээ эб найрамдалай тала баригшадай хүдэлөөнэй һайн һайхан ажал ябуулгые сэгнэнгүй байжа болохогүй. Энэ хадаа али бүхы юумэндэ анхаралтайгаар хандаг шадай уряа, эрэлхэг зоригтойшуулай уряа, хардалга мүрдэлгэнүүдһээ, заналтануудһаа айнгүй, үнэн һэшхэлээрээ тэмсэдэг хүнүүдэй уряа болоно.

Ухаан бодол, һэшхэл, ерээдүйдэ найдал — эб найрамдалай тала баригшад иимэл зэбсэгтэй байна. Тиихэдэ буу зэбсэгүүдые урдилдан бүтээгшэдтэ, хёмороо зүришэлдөөнүүдые үүдхэгшэдтэ иимэ шэнжэ шанар байхагүй. Эб найрамдалай суртал һурталнуудай нүлөөгэй правительственнэ, парламентскэ бүлэгөөрхидтэ ургаха, эсэсэй эсэстэ арадуудай хүсэлэл оролдолгонуудаар дайнай бөөн хара үүлэнэй тараагдаха байһандань найданаб.

Бата эб найрамдал хадаа адли тэгшэ эрхэ, дарлалта мүлжэлгэгүй үнэн зүб байдал болоно гэжэ бидэ тоолонобди.

Бата бэхи эб найрамдал халаа бүгэдэндэ хабаатай амгалан байдал болоно гэжэ бидэ тоолонобди. Хэрбээ газар дэлхэйн нэгэшье заха буланда дайнай дүлэнэй соробхилоо һаань, амгалан байжа шадахагүйлди.

Бата бэхи эб найрамдал гүрэнүүдэй ажал ябуулагшалай хоорондо харилсаа холбоо заабол тогтоолог, уулзалгануудые эмхидхэдэг, бүхы оронуудай ба арадуудай хоорондо найдамтай холбоо хангалаг байна гэжэ бидэ тоолонобди.

Дайнай ба эб найрамдалай асуудалнуудаар КПСС-эй XXVI съезд дээрэ өөһэдынгөө хараа бодолые толорхойгоор найруулһан байгаабди. Наяад онуудта бидэнэй табиһан эб найрамдалта программые эб найрамдалай тала баригшадай хүдэлөөн мэтэ олонниитын нэрэ хүндэтэй хүдэлөөнэй бүрин хүсэдөөр һайшаан угтаһаниинь баясуулна.

Танда, нүхэр Ромеш Чандра, үндэр дээдын шагнал барюулхадаа, элүүр энхэ ябахыетнай, Танай харюусалгатай ажал ябуулгадаа шэнэ амжалтануудые туйлахыетнай бүхы зүрхэ сэдьхэлһээ хүсэнэб.

• • •

Нүхэр **Р. Чандра** харюугай үгэ хэлэхэдээ, нигэжэ мэдүүлбэ.

Ленинэй орденоор намайе шагнажа, айхабтар ехэ нэрэ хүндэ олгоһондотнай зүрхэ сэдьхэлһээ омогорхон баярлажа байнаб. Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй олон тоото ябуулгануудта хабаададаг, бүхы түбиинүүдэй 137 оронһоо эб найрамдалай түлөө национальна хүдэлөөнүүдһээ түлөөлэгдэдэг олон зуугаад миллион эгээлэй юрын хүнүүдэй зүгһөө тэрэниие хүлеэн абажа байнаб.

Энэ орден хүн түрэлтэнэй агууехэ хэрэгтэ — ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө, империализмын, колониализмын, шэнэ түхэлэй колониализмын», дарлалта мүлжэлгын, үлэсхэлэн хооһон ба үгытэй ядуу байдалай хэтын хэтэдэ усадхагдан зайсуулагдаһан шэнэ дэлхэйе байгуулхын түлөө тэмсэлдэ ами наһаа зорюулһан олон тоото баатарнуудта хабаатайл.

30 гаран жэлэй турша соо Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Совет энэ һайн һайхан уг зорилгые туйлахын түлөө тэмсэнэ. Мүнөө Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведтэ ниитын үргэн ехэ бүлэгөөрхид, элдэб политическэ партинууд, ниитын эмхинүүд ба хүдэлөөнүүд, соёлой болон бусад нэгэдэлнүүд ороно. Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Совет түүхэдэ түрүүшынхеэ эб найрамдалай түлөө эгээл олоной хабаадалгатай хүдэлөөе һулдэлнэ.

Американ империализм болон тэрэнэй тала баригшадай — НАТО-гай эгээл ээрхэг түримхэй бүлэгөөрхидэй ба Пекинэй зонхилогшодой — үүдхэдэг буу зэбсэг урдилдэн бүтээлгын политикын, хёмороо, зүришэлдөөтэ хараа шэглэлэй хойшолонгуудһаа уламжалан, мүнөө ядерна дайнай аюул илангаяа ехээр һүжэржэ байна гэжэ ВСМ-эй президент тэмдэглэбэ. Эгээл энэ үедэ бүхы дэлхэй дээрэ илангаяа Европодо, Америкын Холбоото Штадуудта эб найрамдалай түлөө, ядерна дайнай аюулда эсэргүү арадуудай ниитын хүдэлөөнэй хүсэтэ долгин эбхэржэ байна. Иимэ үргэн ехэ, хүсэтэ хүдэлөөн урдандаа хэзээдэшье үзэгдөөгүй юм. Энэнь эб найрамдалай хүсэнүүдэй илалтада, бүхы арадуудай амгалан тайбан ерээдүйдэ найдал түрүүлнэ.

Гитлеровскэ Германиин Советскэ Союзда харата муухайгаар добтолһоноо хойшо 40 жэл эдэ үдэрнүүдтэ гүйсэхэнь гэжэ Р. Чандра үгөө үргэлжэлүүлбэ. Ленинэй оронииe хамгаалан, ами наһаа алдаһан 20 миллион совет хүнүүд манай ухаан бодолдо, дурасхаалда хэтэдээ мүнхэ үлэнхэй. Фашис дарлалта мүлжэлгэдэ эсэргүү, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангаха гэһэн бүхы арадуудай эгээл үнэтэ һайхан хүсэлэнгые туйлахын түлөө тэмсэлдэ Советскэ Союзай дүүргэһэн шухала үүргын ямар шиидхэхы удха шанартай байһанда хүн түрэлтэн үнгэрһэн жэлнүүдэй турша соо ойлгоһон байна.

Дайнай аюулда эсэргүү, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулхын түлөө, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хураахын түлөө, национальна бэеэ дааһан байдалай ба хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө мүнөө хэглэжэ байһан шиидхэхы тэмсэлдэ Советскэ Союз эб найрамдалай түшэг тулгуури байһанаа үшөө дахин харуулна. Советскэ Союзай эб найрамдалта үүсхэлнүүд, КПСС-эй эб найрамдалта программа, Ленинэй партиин XXVI съезд дээрэ Танай, Леонид Ильич, найруулһан дурадхалнууд бүхы дэлхэй дээрэ амгалан байдалай тала баригшадта найдал түрүүлнэ, хүсэ шадал олгоно, этигэлыень нэмээнэ.

Эб найрамдалай аша туһада Танай хэһэн, хэжэ байһан, саашадаашье хэхэ бүхы юумэнэй түлөө Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Совет Советскэ Союзда, Коммунис партида, правительствада, бүхы совет арадта, Танда, Леонид Ильич, гүнзэгы баяр баясхалан хүргэнэ.

ВСМ-эй президент үгынгөө түгэсхэлдэ нигэжэ хэлэбэ:

Ленинэй орден абахадаа, эб найрамдалай тала баридаг бүхы хүнүүдэй үмэнэһөө нигэжэ урма баяртайгаар мэдүүлнэб: агууехэ Ленинэй нэрэ хэзээдэшье залирхагүйл!

Бидэ тэрэнэй захяа заабаринуудаар хододоо дабшахабди. Бидэ илахабди. Юундэб гэхэдэ, Ленин бидэнэртэй хамта бшуу.

• • •

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. П. Георгадзе, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша А. И. Блатов, КПСС-эй ЦК-гай таһагуудые даагшанарай орлогшонор В. Н. Игнатенко, В. С. Шапошников болон бусад тусхай тушаалтад шагналнуудые барюулалгада хабаадалсаа.

Совет үндэр дээдын шагналда хүртэһөөрнь суглараг шад нүхэр Р. Чандрые халуунаар амаршалба.

(ТАСС).

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

МОНГОЛОЙ АРАДАЙ РЕСПУБЛИКЫН ГҮРЭНЭЙ АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНТО АРАДАЙ ДУУ, ХАТАРАЙ АНСАМБЛИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

МНР-эй болон Буряадай АССР-эй ажалшадай дунда хани нүхэсэл, харилсаа холбоо байгуулха талаар габьяатай байһанайнь, Советскэ Союзда монгол соёлой үдэрнүүдые үнгэргэхэ үедэ творческо ехэ амжалта туйлаһанайнь, гүйсэдхэхы үндэр бэлиг шадабари харуулһанайнь түлөө **Монголой Арадай Республикын гүрэнэй Ажалай Улаан Тугай орденто арадай дуу, хатарай ансамблиие** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной июниин 18.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

ЯРУУНЫН РАЙОНОЙ «КОММУНИЗМ» КОЛХОЗЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ, экономико болон соёл культураяа дээшэлүүлхэ талаар туйлаһан амжалтануудайнь түлөө байгуулагдаһаар 50 жэлэйнь ойтой дашарамдуулан Яруунын районой **«Коммунизм» колхозые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной июниин 10.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

ЯРУУНЫН РАЙОНОЙ «КОММУНИЗМ» КОЛХОЗОЙ КОЛХОЗНИГУУДТА БУРЯАДАЙ АССР-эй ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭНҮҮДЫЕ ОЛГОХО ТУХАЙ

Хүдөө ажахын талаар габьяатай байһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдые олгохо:

БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА МАЛШАН

Грехова Екатерина Константиновнада — һаалишан.
Жамьянова Анна Цыреновнада — һаалишан.
Цыденжапова Цыренжап Цыдыповнада — хонишон.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ХҮДӨӨ АЖАХЫН ГАБЬЯАТА МЕХАНИЗАТОР

Хашитов Шойванчик Цыренжаповичта — механизатор.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА АГРОНОМ

Цырендоржиев Базар-Дара Дондоковичто — ургамал ургуулха цехэй начальник.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА ВЕТЕРИНАРНА ВРАЧ

ЦЫДЫПОВ Леонид Цынгуевичта — колхозой түрүүлэгшэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй, байшан.
1981 оной июниин 10.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

НҮХЭР Ж. Д. САМПИЛОНДО БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СОЁЛОЙ ГАБЬЯАТА АЖАЛ ЯБУУЛАГША ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Соёл культурын талаар габьяатай байһанайнь түлөө Яруунын районой Үльдэргын арадай музейн директор Сампилон Жамбал Доржиевичта **Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной июниин 10.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

ЯРУУНЫН РАЙОНОЙ «КОММУНИЗМ» КОЛХОЗОЙ КОЛХОЗНИГУУДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулһанайнь түлөө Яруунын районой «Коммунизм» колхозой байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха:

Будаева Бальжима Зандановнае — һаалишан.
Дамбаев Очир Дансарановичые — хонишон.
Дашинимаев Норбо-Самбу Цыренжаповичые — хонишон.
Карелов Семён Николаевичые — жолоошон.
Москвитин Емельян Емельяновичые — тракторна бригадын бригадир.
Цыренов Доржи Базаровичые — хонишон.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной июниин 10.

ХАНИ НҮХЭДЭЙ ХАЛУУН УУЛЗАЛГА

Монголой Арадай революциин илаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдажа, манай ородо үнгэргэгдэһэн МНР-эй соёлой үдэрнүүд ехэ амжалтатайгаар түгэсэбэ. Бүхы союзна республиканууд-та тэрэ үнгэргэгдэһэн байна. Июниин 18-да Эрхүүдэ дүү ороной искусствын эн бэлигтэнэй баярай концертээр тэрэ дүүрэе. Арадай дуу, хатарай ансамбль, арадай инструментнүүдэй оркестр, Монголой оперо болон баледэй театрай мэдэжэ дуушад, циркын артистнууд тэрээндэ хабаадалсан байна.

— Арадай Монголой түрүүлэгшэдые тон дулаанаар угтаһанайнь түлөө совет нүхэдтэ үнэн зүрхэнэй баяр хүргэнэбди, — гээд Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, МНР-эй соёлой министр Д. Цэвэгмид хэлээ. — Соёлой байгуулалтын талаар МНР-эй туйлаһан амжалтанууд хадаа бүхы монгол арадай зоригто ажалай, МНРП-ын болон КПСС-эй хоорондо бүхы талын харилсаае тууштай шэнгүйгөөр бэхижүүлһэнэй, ажабайдалай бүхы талаар Советскэ Союзай үзүүлдэг айхабтар ехэ туһаламжын үрэ дүн болоно.

Энэ харалгын үедэ Москва, Киев, Кишинев, Алма-Ата, Фрунзе болон бусад городуудта уран бэлигээ харуулһан байнабди. Хаа хаанагүй аха дүү барисаанай дулаае мэдэрдэг байгаабди. Совет нүхэд Монголой уран зохёолшадай бүтээлнүүдтэй танилсаа, уран һайханай болон баримтата шэнэ фильмнүүдые хараа. Монголой ба совет соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй зохёохы уулзалганууд үрэ түгэсөөр үнгэрөө.

Эсэгэ ороноо бусаха замдаа Монголой артистнууд Буряадай АССР-эй ниислэл Улаан-Үдэдэ концерт табилха байна.

(ТАСС).

БАЙГААЛИИН БАЯЛИГУУДЫЕ САХИХА, АРЬБАДХАХА

Байгаалиие хамгаалха бүхэроссиин бүлгэмэй VII съезд

Россиин дабтагдашагүй байгаали баянишье, һүреотэй гоёшье гээшэ. Хүнүүдэй туйлалтанууд, сэдьхэл бодол, хүсэл, эрмэлзэлгэнүүд тэрээнһээ таһаршагүй. Түрэл газар дайдынгаа элдин баян байха тухай оролдолго гаргаха гээшэ Байгаалиие хамгаалха бүхэроссиин бүлгэмэй (ВООП) үндэр уялга мүн. Июниин 18-да Москвада, Союзуудай байшангай Колонно залда тэрэнэй долоодохи съезд нээгдэһэн байна.

Байгаалиие хамгаалха талаар партиин политикын гол хараа бодолнууд болон КПСС-эй XXVI съездын программна шиидхэбэринүүдые үнлэһэ болгон, делегадууд табан жэлдэ хэгдэһэн хүдэлмэриин дүнгүүдые зүбшэн хэлсэнэ, 1981—1985 онуудай зорилгонуудые тодорхойлно.

Центральна шалгалтын комиссиин тоосоон, ВООП-ой уставай проектые хаража үзэлгэ ба эмхидхэлэй асуудалнууд съездын зүблэхэ зүйлдэ мүн лэ оруулагданхай.

Оршон тойронхи байгаалиие хамгаалгын хэмжээе дээшэлүүлгэдэ ба байгаалиин нөөсэнүүдые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэлгэдэ ехэ нүлөө үзүүлһэн шухала үйлэ хэрэгүүдээр үнгэрһэн табан жэл баян байгаа, — гээд, бүлгэмэй Түбэй соведэй президиумэй түрүүлэгшэ, ВАСХНИЛ-ай академик В. Н. Виноградов элидхэл соогоо хэлээ.

Байгаалида гамтайгаар хандаха, тэрэнэй баялигуудые сахин хамгаалха талаар ороной эрхэтэдэй уялгануудые СССР-эй шэнэ конституци соносхоо һэн. КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд, парти болон правительствын тогтоолнууд байгаалиие хамгаалха хүдэлмэриие саашадань һайжаруулгада туһа нэмэри болоһон байна.

Үнгэрһэн табан жэлдэ бүлгэмэй бүхы һалбаринууд саашадаа ургаһан, оршон тойронхи дайдые сахин хамгаалгада ба байгаалиин нөөсэнүүдые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэлгэдэ бүри элэбхитэйгээр хабаадаһан байна гээд элидхэлшэ ба үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ. КПСС-эй XXVI съездэ зорюулагдаһан гансахан бүхэроссиин эстафетын үедэ байгаали хамгаалха талаар 100 мянга гаран хэмжээ ябуулга үнгэргэгдэһэн байна.

Байгаалиин баялигуудые эршэмтэйгээр ашаглан хэрэглэжэ байһан нютагуудта — БАМ-ай оршондо, Холын Хойто зүгэй, Сибириин болон Алас-Дурнын районуудта, мүн шэнэдхэн хубилгагдажа байһан Хара бэшэ хүрьһэтэй нютагуудта оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха асуудалнуудта съезд дээрэ ехэ анхарал хандуулагдана.

Байгаалида гамтайгаар, анхаралтайгаар хандадаг байхаар ургажа ябаа залуу үетэниие һургаха гээшэ бүлгэмэй ажал ябуулгын гол шэглэлнүүдэй нэгэн мүн.

Байгаалиин нүлөөндэ хабаатай эрилтэнүүдэй, ургажа байһые хараадаа абан, бүхы хэгдэһэн юумые съезд дээрэ үгэ хэлэгшэд сэгнэнэ. Шүүмжэлхы олон ажаглалтанууд хэгдээ.

Энэ табан жэлдэ, 1990 он хүрэтэрхи хугасаада байгаалиие хамгаалха хүдэлмэриин гол шэглэлнүүдые тодорхойлһон партиин XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүд энэ талаар холын таарамжатай һайн хараа түсэбүүдые нээнэ гээд делегадууд онсолон тэмдэглэбэ.

Съездын хүдэлмэридэ РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй болон РСФСР-эй Министрнүүдэй соведүүдэй, министерство болон албан зургаануудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, эрдэмтэд хабаадалсана.

(ТАСС).

ХОТЫН ТУГТА ОРДЕН ЗҮҮЛГЭГДЭБЭ

ЛОМОНОСОВ. (Ленинградай область). Ломоносов хотодо Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай I шатын орден барюулалгада зорюулагдажа, городой болон районой ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэдэй баярай суглаан эндэ һая болобо. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай жэлнүүдтэ городой ажалшадай гаргаһан шэн зоригой ба баатаршалгын түлөө, ажахын болон соёлой байгуулалтада туйлагдаһан ехэ амжалтануудай түлөө, тэрэнэй байгуулагдаһаар 200 жэлэйнь ойтой дашарамдан хотодо энэ шагнал барюулагдаа юм.

Сугларагшадта халуунаар угтагдаһан КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, партиин Ленинградска обкомой нэгэдэхи секретарь Г. В. Романов заседани дээрэ үгэ хэлээ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Л. И. Брежневэй үнэн зүрхэнэй амаршалгануудые нэрьемэ альга ташалга доро Ломоносовско районой ажалшадта дамжуулһан байна. Ломоносов хотые Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай I шатын орденоор шагнаха тухай СССР-эй Верхвно Соведэй Президиумэй Указые Г. В. Романов түгэсхэлдэ соносон уншаад, сугларагшадай альга ташалган доро хотын тугта орден зүүлгээ.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн партийна, совет, комсомолой болон ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, дайнай ветеранууд, ажалай түрүүшүүл үндэр шагналайнь түлөө, Ленинградые болон областиие хүгжөөхэ тухай сагүргэлжэ анхарал оролдолго гаргадаг байһанайнь түлөө, КПСС-эй ЦК-да, Леонид Ильич Брежневтэ ехэ баяр баясхалан хүргэбэ.

(ТАСС).

ФЕРМЭНҮҮДТЭ — ЭЛБЭГ ТЭЖЭЭЛ

Ороной ажахынууд малай тэжээл бэлэдхэжэ захалба. Энэ жэлдэ үбһэ сабшалга нёдондо жэлэйхиһээ эмхитэйгээр ябуулагдана.

СССР-эй Центральна статистическэ управлениин мэдээсэһэнэй ёһоор, июниин 15-най байдалаар 10,5 миллион гектарай талмай дээрэһээ ногоон сабшагдаа. 7 миллион шахуу гектар дээрэ унагаагдаһан үбһэн һурилэгдэһэн, сенаж болгогдожо дарагдаһан байха юм. Россиин Федерациин, Украинын, Белоруссиин олон областьнуудай ажахынууд оньһото техникээр бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэнэ. Тэжээлэй полинуудта анхаралаа хандуулһанай ашаар олонхи нютагуудта ногоон һайнаар ургажа, надхан найгажа байна. Ороной урда хубида сабшалангай газарые үргэнөөр уһалдаг болонхой. Үрэ дүнгынь эли бодо дээшэлээ: түрүү коллективүүд, жэшээнь, талмайн гектар бүриһөө 250 центнер хүсы үбһэ сабшажа абана. Түрүүлэн сабшаһанайнгаа һүүлээр эдэ участогуудые үтэгжүүлдэг юм. Тиигэжэ зун, намарай сагта ургаһан ногооe 5—6 дахин сабшажа абана бшуу.

Ургаажа ногоон хадаа тэжээл үйлэдбэрилгын айхабтар ехэ нөөсэ болоно. Ногоо сабшажа абахын тула олонхи колхоз, совхозууд тусхай шэглэлтэй звенонуудые бүридүүлнэ. Шефтээ абаһан предприятинуудай түлөөлэгшэд эдэнэртэ ехэ туһа хүргэнэ.

Июнь хадаа һайн шанартай үбһэ хуряалгын хаһа мүн. Актын ёһоор, 5 миллион шахуу тонно эрхим шанартай үбһэн хуряагдажа абтаа. Узбекистанай ажахынууд иимэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө 36 процентээр, харин Украинын ажахынууд 28 процентээр дүүргэбэ.

12,6 миллион тонно сенаж дарагдаа, 830 мянга шахуу тонно үбһэнэй гурил болон бусад тэжээл бэлэдхэгдээ.

Ажахынууд силос даража эхилбэ.

(ТАСС).

Залуу һаалишад залитай

Түнхэнэй районой Түнхэнэй совхозой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй эхинһээ амжалтатай һайнаар хүдэлжэ, гүрэндэ мяха, һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн байна. Гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэй түсэб 123, һү худалдаха түсэб 100 процент дүүргэгдэһэн байна.

Совхозой Могой-Горхоной һаалишадай хубита эндэ ехэ. Фермэдэ гол түлөб залуушуул хүдэлдэг юм. Залуу һаалишадай залитай ажалай ашаар Могой-Горхоной фермын коллектив район соогоо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ һараһаа һарада түрүүлжэ гарадаг магтаалтай. Арбадахи класс дүүргэһээр түрэл совхоздоо һаалишанаар хүдэлхөөр үлэһэн Сталина Базарова, Валентина, Людмила Николаевануд эндэ онсо шалгаран хүдэлдэг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Могой-Горхоной залуу һаалишан Сталина Базарова.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

тобшо мэдээсэл

ПЛЕНУМ БОЛОБО

НИЖНЕАНГАРСК. Эндэ КПСС-эй райкомой ээлжээтэ пленум болобо. Үйлэдбэриин ехэ аша үрын, эрхим шанарай түлөө тэмсэл шангадхаха тухай асуудал энэ пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Тус асуудалаар элидхэл хэһэн КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Н. И. Крючков түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ талаар партиин XXVI съездын хараалһан зорилгонууд болон Грузиин ССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе һайндэрлэлгын баяр ёһолоной суглаан дээрэ хэлэһэн нүхэр Л. И. Брежневэй үгэ соо хэгдэһэн заабари болон тобшололнууд тухай тоггоо.

Удаань элидхэлшэ эдэ зорилгонуудые бэелүүлхэ талаар районно партийна организациин ябуулжа байһан хүдэлмэри тухай хэлээ. Түбхын түрүүндэ БАМ-ай Буряадай участок дээрэ хүдэлжэ байһан барилгын эмхинүүдэй байдалые онсолон харуулаа. Үйлэдбэриин ашаг үрые, хүдэлмэриин шанарые дээшэлүүлхэ талаар эдэ эмхинүүд горитой хэмжээнүүдые бэелүүлнэ. Гэбэшье барилгын олон эмхинүүд хэһэн хүдэлмэриингөө өөрынь үнэ сэнгые ехэ болгожорхиһон байха юм. Энэ үшарта «Нижнеангарсктрансстрой» трестын, тэрэнэй мэдэлдэ ородог барилгын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд горитой шүүмжэлэлдэ ороо.

«КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбые дүүргэхэ талаар партиин райкомой бэелүүлхэ эмхидхэлэй-политическэ хүдэлмэриин хэмжээ ябуулганууд тухай» асуудалаар КПСС-эй райкомой секретарь П. Т. Манзаров пленум дээрэ элидхэл хэһэн байна.

Пленум зүбшэн хэлсэһэн асуудалнуудаараа зохихо тоггоолнуудые баталан абаа.

К. ЖАМЬЯНОВ,
манай БАМ-дахи корр.

ҮҮСХЭЛ ҺАЙШААГДАБА

Жэмһэгэй сомоной Совет дэй харьяата ажалшад Хориин поселково, Шанагын сомоной ба Хонхолын сельсэ Советүүдэй ажалшадай гаргаһан үүсхэлые һайшаагаад, 1981 ондо бэелүүлхэ дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаа.

Сомоной газар дээрэ оршодог Саянай совхозой, мүн ажалша бусад коллективүүд урда абаһан социалис уялгануудаа шэнэдхэһэн байна. Ороoһото болон тэжээлэй ургамалнуудай ургаса, малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ зорилгонууд тэдэ уялганууд соонь тодорхойгоор харуулагдаа.

Сомоной промышленна предприятинуудай, эмхи зургаануудай коллективүүдэй ажалшад энэ жэлдэ хүршэ Саянай совхоздо шефскэ ехэ туһаламжа үзүүлхээр уялгалаа. Гадна тосхон һууринуудаа болбосон түхэлтэй болгохо, соёлой, ажаһуудалай шэнэ барилганыудые бодхохо талаар горитой хүдэлмэри хэгдэхэ юм.

Һургуулинуудые, соёлой, элүүрые хамгаалгын, худалдаа наймаануудай эмхи зургаануудые заһабарилха, һэльбэхэ, саг соонь үбэлэй үедэ хүдэлхэдэ таатай зохид болгохо болзор тодорхойлогдоо.

Жэмһэгэй сомоной Советэй ажалшадай абаһан социалис уялганууд КПСС-эй Түнхэнэй райкомой бюрогой ба райсоведэй гүйсэдкомой хамтын шиидхэбэреэр һайшаагдаа. Энэ үүсхэлтэ хэрэгые дэмжэхэ, өөһэдынгөө бэелүүлхэ зорилгонуудые хараалха талаар зохихо хэмжээ ябуулгануудые хараалхыень партийна организацинуудые, районой посёлково, сельскэ болон сомоной Советүүдые уялгалба.

В. ТУЛАЕВ,
манай корр.

КОММУНИСТНУУД —ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

Хориин районой Хасууртайн совхозой партбюро коммунистнуудаа ажахынгаа гол һалбаринууд дээгүүр тааруугаар хубаарилан табихын, тэдэндэ һайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха эрхэ нүхэсэл тогтоохын тула ехэ анхарал табина. Диилэнхи олон коммунистнууд үйлэдбэриин шиидхэхы участогууд дээрэ хүдэлмэрилнэ, эрхим ажалай үльгэр жэшээ харуулна гэжэ тэмдэглэлтэй.

Механизаторнууд аха дүү Анатолий Маркович, Иосиф Маркович Кожевниковүүд, Владимир Апентович Кожевников, Юрий Михайлович Мартынов гэгшэд хабарай тарилгын хүдэлмэридэ ажаллахадаа пормоёо ходо үлүүлжэ, эрхим шанартайгаар газар элдүүрилжэ, ороoһо тарижа ябаа.

Республикын, районой сууга луговод, коммунист М. И. Шевченкын луgомелиоративна отрядта Демьян Филимонович Мартынов үнинэй хүдэлнэ. Отрядай жэлһээ жэлдэ бата найдамтай үбһэ хуряадаг болоһон ажалай ехэ габьяада КПСС-эй үнинэй гэшүүдэй нэгэн Д. Ф. Мартыновэй оруулһан хубита ехэ.

Коммунист В. И. Гороховская олон жэлэй туршада Хасууртайн һү һаалиин фермые даажа ябана. Энэ нүхэр ниитынгээ хэрэгэй түлөө бүхы хүсэеэ, бэлиг шадабаряа зорюулдаг. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг коллектив районой һаалишадай социалис мүрысөөндэ нэгэнтэ бэшэ шалгараһан байха. Үнеэдые адуулагша Евсей Маркович Кожевников фермын партийна бүлэгэй эмхидхэлшээр һунгагданхай, даабаряа хүргы хухадгүй һайнаар дүүргэжэ ябана. Ажалай Улаан Тугай орденто пенсионер Герасим Константинович Кириковые магтангүй гарамаар бэшэ, Тэрэ үе наһаараа гэхээр малшан ябаһан хүн. Мүнөө эрэ түлгэнүүдые харууһалжа байна.

Хасууртайн коммунистнуудай габшагай ажалай, эдэбхитэй ниитын хүдэлмэриин аша габьяа тухай богонихоноор тогтоһон үшарые тэмдэглэхэдээ, совхозой партбюрогой ажал ябуулгын һайжаржа байһые тодорхойлхо зорилго табигдана бшуу.

Ж. БАДМАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ПАРТИЙНА ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДЭЙ ҺУРАЛСА

КПСС-эй Кабанскын райком партгрупоргнуудай, парткомуудай секретарьнарай семинар үнгэргэбэ. «Ажалша коллективүүдэй эмхидхэхы хүсэн болохо партийна бүлэгүүдэй үүргэ ба зорилгонууд», «Социалис мүрысөө эмхидхэхэ, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри ябуулха талаар партийна бүлэгүүдэй дүүргэдэг үүргэ» гэһэн асуудалнуудаар КПСС-эй райкомой таһагуудые даагшанар А. А. Попов, В. А .Петров гэгшэд элидхэл хэһэн байна.

Партийна бүлэгүүдые парткомой зүгһөө хүтэлбэрилдэг дүршэл тухай Оймороһой совхозой парткомой секретарь Н. Д. Загинаев үгэ хэлээ. Кабанскын шубуунай фабрикын Истоминой шубуунай фермын партгрупорг социалис мүрысөө эмхидхэдэг дүршэл тухай, «Шергинский» совхозой МТМ-эйн партгрупорг А. Ф. Бусовиков партийна даабари хубаарилан үгэдэг, хиналта бэелүүлдэг дүй дүршэл тухай нүхэдтөө хөөрэһэн байна. Сэлэнгын целлюлоз-картоной комбинадай дэргэдэхи «Энергобумпромой» участогай партгрупорг Д. Г. Серебренников партийна шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые яажа хинадаг, шалгадаг байһанаа мэдээсээ.

Семинарай эсэстэ һуралсалда хабаадагшадта «Всего дороже» гэжэ кинофильм харуулагдаһан байна.

А. АНТОНОВ.

ТҮРҮҮ БРИГАДАНУУД ТОДОРХОЙЛОГДОБО

Арбаад жэлэй саада тээ хүдөө нютагүүдта имагтал ажахынуудай түб һууринда зайн гал гэрэлтэдэг һаа, мүнөө фермэ бүхэндэ, хонишон бүхэнэй гэртэ Ильичын лампочканууд яларна. Мүнөөдэрэй байдалаар республика доторнай 19 мянган километр утатай зайн галай утаһан татагданхай гээшэ. Тиихэдэ хүдөөгэй һуурин тосхонуудые электрын галаар хангалга улам һайжаруулха гээшэ тон шухала асуудалнуудай нэгэн болоно.

Республикын зайн галай ажахые электросетиин 4 предприяти хангадаг юм. Тэрэнэй мэдэлдэ 16 районно, мастерска 44 участок оролсоно.

Жэл ерэхэ бүри электрын элшэ хүсэнэй ажахын ямаршье һалбари бүхэндэ улам үргэноор нэбтэрүүлэгдэдэг ушарһаа электросетиин хүдэлмэришэдэй үүргэ, харюусалга баһал дээшэлүүлэгдэнэ гээшэ. Тиихэдэ электромонтернуудай шадабари мэргэжэлһээ горитойхон юумэн дулдыдана бшуу.

«Бурятэнерго» гэжэ районно управлени Улаан-Үдэ хотодо электромонтернуудай мүрысөө жэл бүри үнгэргэжэ, электросеть хангаха талаар түрүү бригаданууд тодорхойлогдодог байна.

Мүнөө жэлэй мүрысөөндэ Яруунын районой Тэлэмбын участогайхид — мастер В. Ц. Жанаев, электромонтернууд А. Н. Парфенов, В. П. Минеев гэгшэд түрүү һуури эзэлээд, дамжуулгын кубогаар, Хүндэлэлэй грамотануудаар, «ЛУАЗ» маркын автомашинаар шагнагдаа.

Хоёрдохи һуурида Кабанскын РЭС-эй, гурбадахи — Бэшүүрэй РЭС-эй бригаданууд гараа.

Мүрысөөндэ илан гарагшад — В. Ц. Жанаев, А. Н. Парфёнов, В. П. Минеев гэгшэд «Главвостокэнергын» түрүү һуури эзэлхын түлөө Красноярск хотодо үнгэргэгдэхэ мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхэдэ хүртэбэ

Е. КАСЬЯНОВА,
РЭУ «Бурятэнергын» ахалагша инженер.

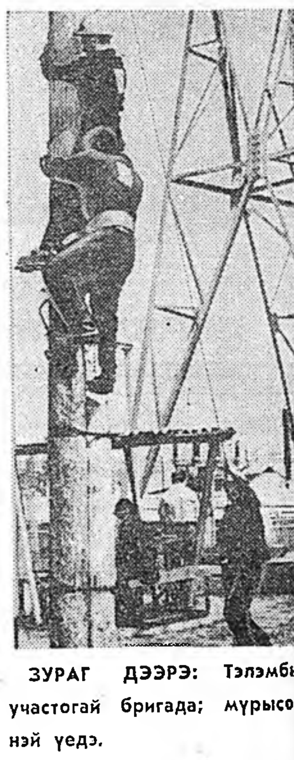

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Тэлэмбын участогай бригада; мүрысөөнэй үедэ.

И. СТРИЖОВОЙ фото.

ЗАБАЙКАЛИИН ЗАГАҺАНАЙ БАЯЛИГ

ЗҮҮН РАЙОНУУДЫЕ КОМПЛЕКСНООР ХҮГЖӨӨХЭ

Имэ баримта мэдээжэ юм: Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ Буряадай АССР 600 мянган центнер загаһа, 13 мянган баанха консервэ орондоо үгэһэн байна. Байгалай загаһашад 20 вагон дабһалһан омоли Сталинградска байлдаанда хабаадагшадта эльгээбэ. Солдадууд болон командирнуудһаа баярые хүргэһэн олон тоото бэшэгүүд аяар холын Сибирь эльгээгдэдэг һэн. Дайнайшье һүүлээр жэл бүхэндэ загаһашадай гүльмэ губшуурнуудта нилээд ехэ мүнгэн хашарһата загаһан ородог байгаа.

Гэбэшье таби гаран онуудта олзоборилго бага боложо Байгал дээрэһээ загаһа барилга эрид доошолбо. Энээнэй шалтагаануудай нэгэниинь юуб гэхэдэ, Эрхүүгэй ГЭС-эй баригдажа эхилһэнһээ уламжалан, алдарта далайн оршон тойронхи гидрологическа ёһо гурим хубилжа, омоли загаһан хэтэ үеын тэжээлэй ээлүүри газаргүй болошоһон байгаа. Загаһа онсо ехээр олзоборилгын жэлнүүдшье нүлөөлөө юм ааб даа. Ушар иимэһээ эндэ үнэтэ түрэлэй загаһадые олзоборилго хоригдоо һэн.

Он жэлнүүд үнгэрбэ. Энэ үргэн ехэ районда ехэ юумэн хубилжа байна. Байгалай хойто захаар зүбшүүлэн шэнэ зам—БАМ баригдаа. Мүнөөнэй хото городууд, һуурин тосхонууд урган бодоо, хүн зониинь олошороо. БАМ-ай оршондо эдеэ хоолой бата бэхи бааза байгуулха асуудал онсо шухала удха шанартай болножо байна .Загаһа барилга тэрэнэй шухала хубинь болохо ёһотой.

Энэ һалбариие бэхижүүлхын, хүгжөөхын тула юун хэгдэхэ гээшэб?

—Һүүлэй жэлнүүдтэ олзоборилгын зорилгонуудта бэшэ, харин эндэхи загаһанай нөөсэ баялигуудые үсхэбэрилэн олошоруулха асуудалнуудта гол анхарал хандуулагдаһан байгаа, — гэжэ «Байкалрыбпром» нэгэдэлэй генеральна директор Е. Скубаренко хөөрэнэ.

Сибирьтэхи үнинэй Большереченскэ загаһа үсхэбэрилгын завод үндэһөөрөө шэнэдхэн хубилгагдаа. Шэнэ заводууд —Чивыркуйска болон Баргажанай—баригдаа. Омолиин-хилмын түрэлэй загаһа үсхэбэрилдэг орон доторхи эгээл ехэ заводой түрүүшын ээлжээн нёдондо жэлэй декабрьда баригдажа, ашаглалгада тушаагдаа һэн. Нэгэдэлэй предприятинууд мүнөө жэл бүхэндэ дүрбэн миллиард түрьһэ инкубаторто һуулгаха аргатай. Энэ хадаа бүхы Сибириин загаһа үсхэбэрилгын хүсэнүүдэй хахад хубинь болоно.

Заводой хоёрдохи ээлжээн жэлдээ хилмын 2,5 миллион жараахай үсхэбэрилхээр хараалагдана. Барилгын дүүрэхые хүлеэнгүй, загаһа үдхэгшэд үнэтэ түрэлэй загаһа хэмэл аргаар үсхэбэрилхэ туршалгануудые хэнэ. Хилмын жэл хахадтай жараахайнууд ехэ хобоо соогуур иишэ тиишээ зуралзанад. Гэхэ зуура, мэргэжэлтэдэй баталһанай ёһоор, нютагай хилмэ амта шэмынгээ талаар Волго мүрэн соо амидардаг хилмэһээ үлүү юм. Байгалай шэмэг, омогорхол болохо омоли загаһан ямараар үдэжэ байнаб?

Тэрэнэй һүрэгые олошоруулхын тула һүүлэй үедэ ехэ юумэн хэгдээ. Хүнүүдэй анхарал оролдолгын ашаар үсхэбэрилэгдэһэн олон зуугаад миллион жараахай хабартаа уһа руу табигдажа, үсөөрһэн загаһадай һүрэгые жэл бүхэндэ нэмээдэг юм. Нуурта шудхадаг уһан арюун тунгалаг болоо. Имагтал арбадахи табан жэлдэ эндэ уһа хамгаалха хэмжээ ябуулганудта 125 миллион шахуу түхэриг һомологдобо. Мүнөөнэй сэбэрлэлгын зуу гаран түхеэрэлгэ баригдажа, ашаглалгада оруулагдаа, багсаамжалбал, эды шэнээн түхеэрэлгэнүүд баригдажа байна. Байгалда шудхадаг гол мүрэнүүдээр модо урадхуулга гүйсэд хоригдонхой.

Эдэ бүгэдэ мүр сараагүйгөөр үнгэрөөгүй. Һүүлэй жэлнүүдтэ омолиин нөөсэнүүд нилээд ургаа гэжэ эрдэмтэд болон мэргэжэлтэд нэгэн һаналтайгаар тоолоно. Хэдэн жэл удаагүүр научна шэнжэлгэ эршэмтэйгээр хэгдэжэ, Байгалай оршон тойрондохи энэ загаһанай тоо тодорхойлно. Сэлэнгын, Баргажанай, Посольско ба Хойто-Байгалай түрэлэй омоли загаһанай олошоруулагдажа байһан тухай үрэ дүнгүүдынь элирхэйлэн гэршэлнэ.

Мүнөө омоли загаһа бага багаар барижа эхилхээр болоо,—гэжэ «Байкалрыбакколхозсоюзай» түрүүлэгшэ К. Бурлаев тоолоно.

Энэ хэлээшэнь баримтануудаар батадхагдана: хаа хаанагүй туршалгын губшалга хэхэдэнь, загаһанай һүрэг олошоржо байнхай. Жэшээнь, нёдондо жэл загаһа баридаг К. Марксын нэрэмжэтэ колхозһоо Н. Федоровой хүтэлбэрилдэг бригада һара хахадай хугасаа соо нэгэ звеногой хүртэсэдэ 470 центнер омоли олзоборилһон байгаа. Энэнь загаһанай һүрэгэй нилээд олошоруулагдаһые гэршэлһэн үндэр үрэ дүн мүн.

—Мүнөө Байгал нуурта омолиин ниитэ нөөсэнүүд 220—250 мянган центнер болоно,—гэжэ Зүүн Сибириин загаһанай ажахын гол институдай директор Д. Норенко хөөрэнэ. —Жэл бүри 17—20 мянган центнер загаһа барихыень Загаһанай ажахын министерствэдэ дурадхаа һэмди. Энэнь загаһа үсхэбэрилгэдэ хоро хүргэхэгүй, харин тэжээлэй хомор байгаа һаань, омолиин һүрэгэй түргөөр томо болоходонь туһалха юм.

Иигэжэ гүрэнэй мүнгэ зөөри, олохон коллективүүдэй оролдолго хэшээлнүүд дэмы гаргашалагдаагүй. Үнэтэ загаһан олошоруулагдажа, олзоборилхоор болоо. Теэд энээгээр һанаагаа амаралтай юм аал?

—Имагтал түрүүшын алхам хэгдээ, — гэжэ загаһа баридаг «Байкал» колхозой түрүүлэгшэ А. Суворов батална. —Саашадаа дабшаха хэрэгтэй.

Александр Васильевич ажал хэрэгээ һайнаар мэдэдэг хүн юм. Загаһа барилгын бригадада ажаллаа. Тиин тэрэ 14 жэл соо томо ехэ ажахынуудай нэгые хүтэлбэрилжэ байна. Тэрэнэй һанамжын ёһоор, һалбариие амжалтатайгаар хүгжөөхын тула капитальна һомололгонуудые ашагтай һайнаар хэрэглэхэ шухала. Загаһа үсхэбэрилгын мүнөөнэй заводуудые бариһамнай һайн лэ гээшэ. Олон миллион түрьһэ абадаг болоһомнай һайн. Зүгөөр эдэнэртэ үгтэхэ тэжээл тухай анхаралаа хандуулаагүйбди. Олон тоото институдууд Байгалые шэнжэлнэ, хэдэн арбаад диссертаци бэшэгдээ, гэбэшье эрдэмтэдэй хэнииньшье мүнөө болотор энэ асуудалые бодомжотой һайнаар шиидхэнэгүй бшуу. Жэшээнь, омолиин гол шухала тэжээл болодог шара далитай бычок-загаһадые үсхэбэрилхэ дурадхалнуудые хэншье оруулаагүй байна. Теэд энээнгүйгөөр загаһан хаанаһаа томо болохо, таргалха гээшэб?

Омолиин юрэнхы тоо толгойе хороохогүй тухай асуудал мүнөө илангаа хурсаар табигдана. Энэ талаар бага бэшэ юумэн хэгдэнэшье гээшэ. Хуули бусаар загаһа агнагшадай тоо жэл ерэхэ бүри үсөөрнэ. Зүгөөр заводуудай цех соо гаргагдаһан, удаань Байгал руу табигдаһан бишыхан, бэеэ хамгаалжа шадахагүй жараахайнуудые хосоролгоһоо ямаршье харюусалга ехэтэй инспекторнуудэй аршалха шадалгүйнь мэдээжэ ааб даа. Юуб гэхэдэ, хожомоо омоли болохо бэежэхэ олон миллион жараахайнууд ехэ загаһадай, жэшээлхэдэ, ялааганын хомхой ама руу ородог байна. Энэ ушарта инкубаторнууд соо хэдышье олон түрьһэ амидыруулаа, жараахай болоторнь тэнжээгээ һаамнай, үрэ дүнгынь үнөөхил үндэр бэшэ зандаа байха жэшээтэй ха юм.

—Энэ аюулые зайсаха арга бии, — гэжэ «Байкалрыбводой» начальник М. Багинов тоолоно. — Жараахайнуудай бэеэ хүсэтэрнь тэнжээхэ тусхай сөөрэмүүдые байгуулха хэрэгтэй. Бэеэ хүсэһэн жараахайнуудай элдэб шалтагаанһаа хосоролгонь хэмжээгүйгөөр үсөөрхэ бшуу. Иимэ хэмжээ абаа һаа, загаһа үсхэбэрилгын хэрэгэй аша үрэ нилээд дээшэлхэ һэн.

Омолиин нялха жараахайнуудые тэнжээхэ сөөрэмүүдые байгуулха тухай асуудал Буряадай АССР-тэ үнинэй табигдадаг. Энээн тушаа партиин обкомой, автономито республикын Министрнүүдэй Советэй тогтоолшье бии юм. Зүгөөр «Байкалрыбпромшье», загаһа олзоборилдог колхозуудай нэгэдэлшье хараалагдаһан хэмжээнүүдыень бэелүүлээгүй байһаар.

Энэ шухала хэрэгэй шиидхэгдээгүй асуудалнууд, холын хараатай ерээдүй тушаа тогтохо зуураа, имагтал ганса Байгал тухай хэлэхэ буруу гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, Байгал шадар дүн хамта 400 мянган гектар юрэнхы талмайтай бусад олон нуурнууд бии гэжэ багсаамжалагдана. Энэмнай, бодожо үзөө һаамнай, үшөө нэгэ алдарта Байгал, арюухан далай болоно бшуу. Ехэнхи ушарта эдэ олон нуур, сөөрэмүүд эзэгүй байһаар. Жэшээлхэдэ, Баунтын районд тоологдодог 300 шахуу нуурай оройдоол дүрбэниинь загаһа олзоборилгодо хэрэглэгдэдэг гээшэ. Тиихэдэ айхабтар ехэ хэмжээтэй Галуута-Нуурһаа загаһан тон багаар олзоборилгодоно, тэрэнэй эрьедэ бодхоогдоһон ГРЭС-эй халуун уһан ямаршье ашаг үрэгүйгөөр гаргашалагдана. Хойто-Байгалай, бусад районуудай уһа сөөрэмүүдһээ ямаршье олзо оруулагданагүй. Һүүлэй найман жэлэй туршада Буряадта загаһа олзоборилгын хэмжээн 5,6 мянган тонноһоо 3,5 мянган тонно хүрэтэрөө доошоо ороо юм.

Имэрхүү баримтануудтай Шэтыншье областьда ушарнабди. Дүн хамта 20 мянган гектар юрэнхы талмайтай эндэхи Арахлейн системые ашаглалга үнгэрмөөр удааранхай. Шэтэ хотын хүн зон тэндэһээ ороһон загаһанай дээжые үшөө хүсэд амталаадүй гээ һаа, зүб байха. Аргунь мүрэн шадархи Ториин үргэн нуурнуудһаа ажалшадай аша туһада нэмэри болохо загаһан баригданагүй. Тиихэдэ областиин хойто хубидахи загаһаар баян залгаа нуурнууд огто мартагданхай. «Востсибрыбниипроектын» эрдэмтэд, «Байкалрыбпромой» экспедици эдэ нуурнууд шадар үшөө хүрөөдүй байһаар зандаа.

РСФСР-эй Загаһанай ажахын министерствын, нютагай эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд энэ ехэ ойроо хүртөөгүй баялигаа ашаглаха тухай бодомжолно гээшэ гү? Үгы гэхын яашье аргагүй. Жэл соогоо туд бүридөө 10—12 мянган центнер загаһа олзоборилхо арга боломжотой дүрбэн томо предприяти эндэ эмхидхэгдэхээр хараалагдана. Зүгөөр эгээ шиидхэбэринь саарһан дээрээ үлэнхэй. Имагтал Яруунын районд юу хээн хэгдэнэ гэжэ ажагламаар: пелядь ба муксун гэжэ загаһадай түрьһэ хаяха шадалтай һүрэгүүд эндэ байгуулагданхай. Ерээдүйдэ эмхидхэгдэхэ загаһа олзоборилхо ажахынуудай нэгэнэйншье проект үшөө бэлэн болоодүй зандаа. Баргажанай районходи «Гусиха» гэжэ халуун уһан дээрэ бодхоогдохо загаһа үсхэбэрилхэ питомнигой барилга унжагайрһаар. Тиихэдэ Клюквеннэ гэжэ хонхор жалгые омолиин жараахайе тэнжээхэ сөөрэм болгожо зохилдуулан бэлдэхэ зорилготой хүдэлмэри анхарагданагүй.

Буряадай АССР-эй Хүдөө ажахын министерствын, Шэтын облгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин зүгһөө энэ һалбарида мүртэй анхаралай хандуулагдадаггүй байһанһаа уламжалан, загаһа олзоборилго Байгалай үмэнэдэ һулаар хүгжөөгдэнэ гэжэ тобшолмоор. Уһа сөөрэмүүдые ашаглаха, питомнигуудые хүгжөөхэ, загаһа үсхэбэрилдэг ажахынуудай хүдэлмэриие хамжаанай үндэһэн дээрэ гаргаха талаар юуншье хэгдэнэгүй шахуутай. «Байкалрыбаколхоз с о ю з а й» предприятинуудай хүдэлмэри анхаралтайгаар хинагданагүй. Юуб гэхэдэ, эдэ предприятинууд байгаалиин баялигые гаргашалхань гаргашалаад, харин загаһанай нөөсэнүүдые һэргээхэ, тоо толгойень хэм соонь үлөөхэ хэрэгтэ ямаршье тодорхой туһа нэмэри оруулнагүй.

Зүгөөр хамаг асуудалнуудые эндэнь, байра дээрэнь шиидхэхэ гэжэ найдалтагүй. Дээдын организацинуудай, министерствэнүүдэй ба албан зургаануудай зүгһөө энэ хэрэгтэ горитой түлхисэ, хамаа ралга хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, Хойто-Байгалай загаһа үсхэбэрилдэг заводой барилгын таһалдуулагдаһан ушарһаа уламжалан, омолиин баялигуудые арьбадхаха хэрэг эрхилэгшэд һанаагаа зобожо байһанаа нюунагүй. 120 мянган түхэригэй энэ хэрэгтэ гаргашалагдаад б а й т а р, РСФСР-эй Загаһанай ажахын министерство барилгада гэб гэнтэ мүнгэ һомолхоёо болишоо бшуу. Оньһон техникэ ехэтэй БАМ-ай барилгашадай хаяа хадхажа хажуудань бии байһан сагта энэ заводые яаралтай түргэн бодхоохо арга нүхэсэл олдохошье һэн. Тиихэдэ загаһашадай, загаһанай харуулай инспекторнуудэй түбхинэхэ гэр байра барилгада мүнгэ зөөри һомологдоногүй. Загаһа олзоборилдог газарнуудта хамтын байранууд, социальна соёлой объектнүүд баригдана гүй.

Шэнэ нуурнуудһаа загаһа олзоборилхын тула нэмэлтэ транспорт хэрэгтэй болохо. Юуб гэхэдэ, имагтал вертолёдуудаар тайга соогуур бэдэрэлгэ хэхэдээ, өөдтэй үрэ дүн түйлахагүйш. Гиимэһээ ямаршье харгыгүй газараар тогтон торонгүй дабшаха оньһон техникэ эндэ шухала үүргэ дүүргэхэ ушартай. Зүгөөр мүнөө үеынь загаһашадшье, эрдэмтэдшье, загаһа хамгаалха уялгатай хүдэлмэрилэгшэдшье тиимэ унаагүй байһаар. Н… марай үедэ хэрэглэгдэхэ мүльһэн соогуур тамарха аргатай онгосонуудые үгыт г… һэн эрилтэ «Байкалрыбводой» хид» нэгэнтэ бэшэ табиһан байха, теэд мүнөө болотор гартаа оруулаагүй байһаар юм. Тиихэдэ уһа сөөрэмүүдые харууһалжа байха оньһон техникэ загаһанай ажахынуудта шухала хэрэгтэй … жэ һануулая. Загаһа олзоборилдог колхозууд дизельнэ түлишөөр, онгосонуудай двигательнүүдтэ ба мүльһэ үрэмдэхэ түхеэрэлгэнүүдтэ хэрэгтэй запас частьнуудаар с… үргэлжэ дуталдана. Мүн эндэхи шэрүүн уларилтай н… тагуудта тон шухала удха шанартай арһан дотортой хүб… саһаар загаһашад хангагданагүй.

Бусадшье олон асуудалнууд үшөөл шиидхэгдээгүй байһаар. Омоли ба частикова загаһануудые худалдан абадаг гүрэнэй сэнгүүд хүүшэраа, тиимэһээ загаһа аршалха хамгаалгада, тоо толгойень һэргээлгэдэ ба олзоборилгодо ошодог гаргашые огто … рюулнагүй гэжэ мэргэжэлтэд тоолоно. Забайкалида нарно-үйлэдбэриин нэгэдэл б… гуулха тухай дурадхалые … хармаар гээд һанагдана. Эрдэмтэд болон олзоборилгашадой хоорондо тогтоогдоһон бэхи, аша үрэтэй холбоо һалбариин хүгжэлтые нилээд хурдадхаха һэн.

Хэр угһаа Забайкали … син загаһаар баян хиза… гэжэ тоологдодог һэн. Энэ алдар суунь мартагдаха ёһо… гүй.

В. ОРЛО…
(Правдын» корр.)
Улаан-Үдэ — Шэтэ — БАМ

(«Правдын» июниин 18-ай номерһоо абтаба)

ХАНИ ЁҺОНОЙ ХАРИЛСАА ХОЛБООН

Улаан-Үдын гадар трикотаж хубсаһанай фабрикада бүтээсэ ехэтэй үшөө нэгэ оньһон түхеэрэлгэ хүдэлгэгдэбэ. Текстильнэ промышленностиин Бүхэсоюзна эрдэм-шэнжэлгын институдай Новосибирскын филиалай проектээр энэ түхеэрэлгэ фабрикын оёдолой цехтэ тодхогдоо. Шэнэ фабрикын хүдэлжэ эхилһэн түрүүшын үдэрнүүдһээ хоёр коллективэй хоорондо зохёохы ёһоной харилсаа холбоон байгуулагдаһан юм. Нёдондо жэлдэ эрдэмтэдэй дурадхалаар үйлэдбэриин нилээд олон зүйл нарижуулагдаһан байна.

Энэ жэлдэ эрдэмтэд Сибириин предприятинуудта ашаглагдажа эхилһэн, олон янзын трикотаж хубсаһа оёхо үйлэдбэриин онол аргые һайжаруулһан, элдэб зүйлэй шэнэ продукци гаргаха, шанарыень шалгаха гурим нарижуулһан, оёдолой үйлэдбэридэ ажалай эмхидхэл улам һайжаруулха хүдэлмэри хэһэн байна.

Новосибирскын мэргэжэлтэд энэ жэлдэ оёдолой цехтэ үшөө хоёр оньһон түхеэрэлгэ нэбтэрүүлхэ юм. Тиигэжэ ажалай эрхэ байдал нарижуулагдаха, хүдэлмэриин бүтээсэ дээшэлүүлэгдэхэ, продукциин шанар һайжаруулагдаха байна. Мүнөө Новосибирскын эрдэмтэдэй туһаламжаар анха түрүүн ороһон түүхэй эдые, полуфабрикадуудые, мүн бэлэн болоһон продукци тоо бүридхэлдэ абаха гурим нэбтэрүүлэгдэжэ эхилбэ. Тэрэнэй ашаар предприяти түүхэй эд болон бүхы материалнуудаа зүбөөр хэрэглэдэг болохо юм.

Мүн тиихэдэ түбэй проектно-конструкторска болон технологическа бюрогой Красноярскын филиалай мэргэжэлтэдэй зохёохы ёһоной харилсаа холбоо тогтоохо тухай хэлсээн фабрикада баталагдаба. Красноярскын мэргэжэлтэд гансашье гол үйлэдбэридэ бэшэ, мүн хамһабариин хүдэлмэри бүхыдэнь оньһожоруулха хэрэгтэнь предприятида туһа хүргэхэ юм.

Д. ДАШИЕВ.

«АГИТАТОРАЙ БЛОКНОДОЙ» 10-дахи НОМЕР

«КПСС-эй XXVI съезд: коммунизм байгуулгын замаар» гэһэн рубрика доро Хүгжэлтэ түгэс социализмын үедэхи экономическа политика» гэжэ статья тус номерые нээнэ. Энэ темээр хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэдөө «Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гол зорилго» болон «Экономико бага гаргаша тай байха ёһотой» гэһэн хоёр асуудалнуудта онсо анхарал хандуулха шухала. Хөөрэлдөө үнгэргэгшэдэй туһаламжада тоо, баримтанууд, методическа зууршалганууд болон хэрэглэхэ литературын список дурадхагдана.

Политинформаторнуудай хүдэлмэриие БАМ-ай 581-дэхи барилга-хабсаралгын поездын партбюрогой яажа эмхидхэлэг тухай «Ажал хэрэг, дүй дүршэл» гэһэн заншалта рубрика доро толилоглоһон «Аман үгэ аша туһатай» гэһэн М. Антоновой статья дотор бэшэгдэнэ.

Валентин Александрович Козлов Улаан-Үдын авиазаводой эрхим түрүү токарьнуудай нэгэн юм. Гадна энэ нүхэр ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, өөрынгөө үйлэдбэриин участогта агитаторай уялга д… гэдэг юм. Энээн тухай … руу хүдэлмэришэн — … хитэй агитатор» гэһэн … дээсэл соо уншахада бол…

«Ажахые эрхилэлгын … аргануудые нарижуулан» … жэ рубрика доро эконо… ческа урмашуулгын хэм… нүүдые зүбөөр хэрэглэхэ… хай «Экономикын асуу… нууд» журналай коррес… дент Л. Хейфецэй мате… соо зүбшэл заабаринууд … радхагдана.

Америкын Холбоото … дуудай, Японой, Хитадай … тэлбэрилэгшэдэй Азиин … дуудта эсэргүү сэрэгэй-… тическэ холбоо барисаа… тоожо байһан тухай «А… тай һэдэлгэнүүд» гэһэн … тья соо хэлэгдэнэ.

Уласхоорондын асуу… нуудаар хөөрэлдөө үн… дэг агитатор, политинф… торнууд дэлхэйн шэнэ … бэлдэхын тула импер… гүрэнүүдэй сэрэгэй гар… нуудые жэлһээ жэлдэ … ехэ болгожо байһан … тоо, баримтануудые ту… мерой түгэсхэлдэ унша… болоно.

И. БАДМАРИНЧИН…

КПСС-эй

аграрна политика

бэелүүлэгдэнэ

ТОБОЛОЙ НУГА САБШАЛАНДА

Областиин мелиораторнууд Тобол мүрэнэй баруун бэедэхи нуга сабшалан һайжаруулжа дүүргэбэ. Хэдэн зуугаад жэлдэ түрүүшынхеэ эндэ баян ургаса үгэдэг тэжээлэй ургамалнууд таригдаа юм.

— Область дотор хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань хүгжөөхэ ехэ программа табигданхай, —гээд «Союзтюменьводстрой» нэгэдэлэй начальник хөөрэнэ. Нефть болон газ олзоборилдог һалбаринуудай, элшэ хүсэнэй эршэмтэйгээр хүгжэжэ, шэнэ хото городууд болон һуурин тосхонуудай барилгын ехээр хэгдэжэ байһан дээрэһээ тиимэ зорилго табигдаһан байна. Эдеэ хоолой элдэб зүйлнүүдээр хүн зоной улам ургажа байгаа эрилтэнүүдые хүсэдөөр хангахын тула ехэ юумэн хэгдэхэ болоно.

Хамтын ба хубиин мал бэлшээхын тула нуга сабшалан ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэлгэдэ манай коллектив онсо анхарал хандуулдаг. Харин бүхыдөө мүнөө жэл элдүүрилхэдэ таарамжагүй байһан 40 таран мянган гектар ашаглалгада оруулхаар түсэблэнэбди. Энэмнай нёдондо жэлэйхиһээ 1,5 дахинаар ехэ болоно.

Барилгын оньһон түхеэрэлгэнүүдээр һайнаар хангаһанай ашаар иимэ ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэгдэнэ бшуу. Баригдажа байгаа объектнүүд дээрэ хайр шулуу, элһэ, цементын байһые мүнөө харахагүйт. Нэгэдэлэй заводуудта бүтээгдэһэн бэлэн хэрэгсэлнүүд болон блогуудые эндэ асардаг. Тэдэниие хабсаргахань лэ үлэдэг. Тиигэжэ ажалай бүтээсэ хэдэ дахин дээшэлдэг байна.

Нефтьшэдэй жэшээгээр нэбтэрүүлэгдэһэн экспедиционно-вахтова гэжэ нэрлэгдэдэг хүдэлмэриин арга эндэ дэлгэрэнхэй. Тэрэнэй уг удхань юуб гэбэл, хүдэлмэришэд городто гү, али районой түбтэ ажаһуудаг байгаад, холын барилганууд дээрэ хүдэлдэг байха юм. Иимэ вахта бүхэн зургаа-арба үдэр үргэлжэлдэг. Удаань хүдэлмэришэдые нүгөөдэ бригада һэлгэжэ, тэдэнь амархаяа гэртээ бусадаг юм. Тиигэжэ харгыда бага саг гаргагдана, техникэ хүсэд дүүрэнээр хэрэглэгдэнэ бшуу.

В. ЖИЛЯКОВ,
ТАСС-ай корр.

Тюмень.

Советүүдэй хүдэлмэри

ДЕПУТАДУУДАЙ ЭДЭБХИ ХЭРЭГТЭЙ

Һүүлэй жэлнүүдтэ нютагай Советүүдтэ арадай депутадуудта, олониитын эдэбхитэдтэ түшэглэн, үйлэдбэриин, һуудал байдалай олон асуудалнуудые зүб тэншэнь шиндхэхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа болоо. Манай Северобайкальскын городской Советэй гүйсэдкомой энэ талаар ехэ оролдолго гаргаха байнхай. Хэнэйшье мэдэхээр, Северобайкальскын һаял урган бодожо байгаа залуу город мүн болоно. Эндэ БАМ-ай барилгашад, түмэр замшад дүн хамта 24 мянган хүн ажаһууна. Гурбан дунда һургуули 2400 хүүгэд һурадаг юм. Барилгын хори гаран организацинууд коллектив городоймнай түхэд шарайе хубилгана. Эднэр жэлдэ 70 миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэдэг байна. Эдэ коллективүүд гүрэнэй даабари, абаһан уялгаяа дүүргэхын тула юу хэнэб? Ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ шадана гү? Һургуули, сад-ясли, соёлой байшангуудые, столово болон магазинуудые бариха хэрэгтэ эдэнэр али эрэгын анхарал хандуулнаб? Эдэ бүхы асуудалнуудые манай городской Советэй гүйсэдком анхаралдаа абажа, ажалша коллективүүдэй ажал хэрэгүүдые Советэй сесси, гүйсэдкомой болон саг үргэлжын комиссинуудай дээрэ эхэл нарин шалгаа шэнжэлэн харадаг, тодорхой шиндхэбэри абажа, зүбшэл заабари үгэжэ байдаг юм.

Горсоведэй саг үргэлжын 11 комисси, депутадуудай 13 бүлэг эмхидхэгдэһэн юм. Тэдэнэр олониитын хэрэгтэ тон эдэбхи үсэхэлтэйгээр хабаадажа, али болохо асуудалнуудые зүбөөр шиндхэжэ шададаг. Депутат В. А. Скарчак хүтэлбэрилдэг саг үргэлжын комиссиин гэшүүд барилга хэхэ, һуурин тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгые яһала эдэбхитэйгээр, һайнаар толгойлно. Тэрэ өөрөө барилга дээрэ олон жэл хүдэлжэ, дүршэл шадабаритай болоһон бэрхэ инженер хүн юм. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг барилга-хабсаралгын 581-дэхи поездын коллектив һаяхан, жэл бүринөөр даабари амжалтатайгаар бэелүүлжэ байдагаараа мэдээжэ болоһон үниинэй. Тус поездын коллектив Северобайкальск городто промышленна объектнүүдые, байрын гэрнүүдые барина, Уоян тээшэ түмэр харгын рельс табина. В. А. Скарчак бэрхэ мэргэжэлтэ байһан тула коллективээрээ ажал хэрэгые шадамараар эмхидхэдэг, комиссиингаа гэшүүдэй үгэжэ байһан зүбшэлые хэрэгжүүлэн абадаг. Северобайкальск городто сашадаа бүри ехэ хэмжээнэй барилга хэгдэхээр түсэблэгдэнэй. Ойрын сагта 128 байратай 14 гэр ашаглалгада тушаагдахаар хараалагдана. Тиихэдэ аяар 2 мянган бүлэ шэнэ байрада орожо түбхинэхэ. Городой стадион, һургуули, Соёлой ордон бодхоогдохо, столово, болон магазинууд олоор баригдаха юм. Ленинград хотын проектнэ институдай хүдэлмэрилэгшэд эдэ бүхы объектнүүдэй документацинуудые һайнаар бэлдэнэй. Тиигэбэшье, нүхэр В. А. Скарчагай хүтэлбэрилдэг саг үргэлжын комиссиин гэшүүд барилгын хүдэлмэридэ анхаралаа һуладхадаггүй, хинан шалгажа байдаг. Һаяхан комиссиин гэшүүд ээлжээтэ заседани үнгэргэжэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй турша хэгдэхэ ажалай түсэб зүбшэһэн байна. Тиихэдэ үйлсэ гудамжануудые болбосон түхэлтэй болгохо асуудалые анхараа. Үнгэрһэн жэл 2 мянган модо һуулгагдаа һэн. Мүнөө хабартаа 3 мянган модон тарингдаба. Городоймнай ажалшад Улаан-Үдын үлир жэмэс ба ооц үргүүлдэг станциин коллективтэй нягта барисаатай болонхой. Эндэһээ олон зүйлэй жэмэстэ модод Хойто-Байгал асарагдажа, яһала һайнаар нютагжаа. Гэбэшье, манай үйлсэ талмайнуудай асфальтаар хушагдаагүй дээрэһээ тооһо шоройтой байна. Тиимэһээ энэ асуудал анхарха болоноди. Мүнөө городой ажалшад оройдоол ганса соёлой байшантай юм. Эндэл сугларжа, кино, зүжэг, наада, концерт харана, эндээл сугларжа, зүблөөнүүдые үнгэргэнэ. Ушар иимэһээ мүнөө үеын эрилтэдэ түгэс харюусамаар Соёлой ордон барихаар саг хүрэжэ ерэнхэй. Манай городской Советэй гүйсэдком, арадай депутадууд эдэ асуудалнуудта хубитала оруулһана.

Шэнэ табан жэлэй турша да манай городто, промышленна болон бусад объектнүүдэй барилгада хамта дээрээ 300 миллион түхэриг һомологдонхой. Городтомнай һүнэй, хилээмэнэй заводууд баригдаха юм. Түмэр замай Нижнеангарск-1 станци ашаглалгада тушаагдаха. Вагоно-локомотивна депонууд ербын бодохо. Тобшолон хэлэхэдэ, шэнэ табан жэлдэ городоймнай ажалшадай хэхэ юумэн, бүтээхэ ажал заха хизааргүй ехэ. Энэ асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгые городской Советэй гүйсэдком һайнаар, эзэн ёһоор ударидаха ёһотой болоно. Үйлэдбэриин, ажаһуудалай ехэ, багашье асуудалнуудые манай горсовет анхаралдаа абажа, хамтын хүсөөр зүб тэншэнь шиндхэлгэхэ болоно бшуу. Арадай депутадууд энэ хэрэгтэ бүри эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ушартай.

Барилгын организацинуудай ажал хэрэгые ехэл нарииваар хинан шалгаха, тэдэнэй даабараа дүүргэхэ хэрэгтэнь туһалалсаха болоноди. Манай Советэй гүйсэдком саг үргэлжын комиссинуудтаа, заседаниинуудтаа, депутадуудай бүлэгүүдтэ түшэглэн ажалаа эмхидхэнэ. Саг үргэлжын комиссинуудай заседаниинууд дээрэ ажалша коллективүүдэй хүтэлбэрилэгшэд тоосоодог байха юм. Депутат В. Т. Березовскиин хүтэлбэрилдэг саг үргэлжын комиссиин гэшүүд худалдаа наймаанай эмхинүүдэй ажал хүдэлмэрние ехэл анхаралтайгаар хинан шалгадаг, тэдэнэй урда шанга эрилтэ табижа шададагшье. Һүүлэй үедэ магазин болон столовонуудай хүдэлмэри эрид һайжаруулагдаа. Городой столовонуудта эдеэн һайн шанартайгаар, олон янзаар бэлдэгдэнэ. Хүдэлмэрчэд хүлеэжэ удаан зогсохоо болинхой. Һайн шанартай, үргэн хэрэглээнэй эд бараан ажалшадта сэхэ наймаалагдаг болоо.

Депутат Г. В. Кряжевай хүтэлбэрилдэг саг үргэлжын комиссиин гэшүүд байгаали хамгаалха талаар яһала эдэбхитэй ажал ябуулга хэнэ. Эдэнэр городой газар дайдада нэгэ модо отолоо һаа, нэгэ модо һуулгаха гэһэн эрилтэ барилгашадай урда табина. Ямаршье зүбшэл заабаригүйгөөр ой соо бэе бодол хаягдахагүй, байгаали бузарлагдахагүй шангаар тэмсэнэ.

Манай горсоведэй гүйсэдкомой бэшэшье саг үргэлжын комиссинуудай гэшүүд даажа абаһан хэрэгтээ коммунис ёһоор хандажа, городойнгоо шэнжэ шарайе бүри тоё һайхан, болбосон түхэлтэй болгохо, ажалша коллективүүдэй гүрэнэй даабари, абаһан уялгаа дүүргэхэ хэрэгтэнь тон эдэбхитэйгээр туһална. Городоймнай ажалшад партиин XXVI съездын хараалһан асари ехэ зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр ажаллажа байна. Барилгашадай байгша оной даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ эрид шиндхэхэй. Бидэ Мухар-Шэбэрэй районой Хонхолын сельскэ Советэй, Бэшүүрэй районой Шанагын сомоной Советэй, Хориин районой Хориин поселково Советэй ажалшадай гаргаһан һайн һайхан үүсхэлые һайшаан дэмжэжэ, һара, квартал бүринөөр даабари үлүүгээр дүүргэжэ, бүхы объектнүүдые хараалагдаһан болзортонь, эрхим шанартайгаар ашаглалгада тушаахын түлөө тэмсэхэ дэмжэһэнди. Энэ хараа зорилгоо бэелүүлхэ хэрэгтэнь манай Северобайкальскын городской Советэй гүйсэдком, саг үргэлжын комиссинуудай гэшүүд, депутадууд хубитаяа оруулалсажа байнхай.

В. БОДРОВ,
Северобайкальскын городской Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

СССР-тэ болоһон МНР-эй Соёлой үдэрнүүдтэ

Монголой арадай революциин алдарта 60 жэлэй ойе угтуулан, МНР-эй соёлой үдэрнүүд манай орондо үнгэргэгдэжэ байна.

Энэ ехэ һайндэртэ хабаадалсахаяа ерэһэн аха дүү ороной делегациие МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, соёлой министр нүхэр Дондогийн Цэвэгмит толгойлжо ябана.

Мэдээжэ уран зохёолшо, олониитын ажал ябуулагша, профессор Д. Цэвэгмид Дорнод аймагай Баяндумын сомоной Мойлто гэжэ нютагта 1915 ондо түрэһэн юм. Бага наһанһаа хойшо һургуули хэжэ, олон жэлэй туршада хүдөө нютагта багшалаа. Бүри тиихэ үедэ Д. Цэвэгмид өөрынгөө аймагай уран зохёолшодой нэгэдэлые хүтэлбэрилдэг байгаа. Хожомоо тэндэһээнь бүхы орон соогоо суурхаһан хэдэн уран зохёолшод тодорон гараһан түүхэтэй. Д. Цэвэгмид 1945 онһоо Москвагай Ломоносовой нэрэмжэтэ университедтэ һураба. Удаань аспирантура дүүргэжэ, биологиин ехэ эрдэмтэн болоо.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо нүхэр Д. Цэвэгмид Монголой университедэй ректорээр, элшэн сайдаар, гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшоор, Нэгэдэмэл Нацинуудай эмхидэ МНР-эй саг үргэлжын түлөөлэгшөөр олон жэл соо ажаллаа. Хэды заб сүлөөгүй, харюусалга ехэтэй ажалда байбашье, манай хани нүхэр уран зохёолойнгоо ажалые тэсэмгэйгээр үргэлжэлүүлһээр лэ ябаа.

Арадай хубисхалай үйлэ хэрэгүүдтэ зорюулагдаһан «Булаша дээрэ» гэжэ поэмыень манай уншагшадай анхаралда дурадханабди. Энэ зохёол зарим тэды хураамжалагдаа.

Манай айлшан—Дондогийн Цэвэгмид

БУЛАША ДЭЭРЭ

Алтай, Хангайн хизаараар
Аяншалан ябаха зуураа,
Тохёолдоһон нэгэ
ушаралые
Тодорхойлон эндэ дурдая.
Аласай баруун хаяада
Алтайн саһата орой
Хүхэ тэнгэриин шэмэг
Хүбэн сагаан үүлэдтэл,
Үндэр гэгээн дүрсэтэй
Ехын ехэ уула байн.
Үүрэй солбоной үнгэтэй
Тодын тодо орьёл байн.
Одон һаруул орьёлые
Онсо тэмдэг болгожо,
Нара шэнгэхэ зүгэй
Нарнихан хабшал
зүглэбэб.
Һэрюун һалхин хүдэлжэ,
Һэмжэн үүлэд хоорэһөөр,
Уданшьегүй байһаар
Уһата үүлэд суглараба.
Алас тэнгэриин хаяаһаа
Аянгын дуун
нэжэгэнэһээр
Намарай шэрүүн бороо
Намайе шэглэн ерэбэ.
Гал сахилгаан ялбажа,
Газар дэлхэй дорьбон,
Харбаһан һомоной туяа
Харанхы үүлэдые
гэрэлтүүлнэ.
Сайбар үүлэнэй тэндэхи
Саһата уулын хаяаһаа
Һалхин хурдан ябадалтай
Һайхан хээр моритой,
Хүдэр бэеын шадалаар
Хүлэгэй хурдые шалгаһан,
Хүбүүн шэнжэ шарайгаар
Хүнэй сэдьхэлые
баясуулһан,
Алас холоһоо харахада,
Залуу хүнэй түһөөтэй,
Ажаглан наһса бэеёрходо,
Ахижа наһаяа эдлэһэн
Хурса нэгэ үбгэн
Хурдалан дабхижа ерээд
Амар мэндээ айладхажа
Аянай замые нэгэдхэбэ.
Уужам тунгалаг
магнайдань
Эрэлхэг шэнжэ элирнэ.
Үрин зөөлэн харасадань
Эелдэр абари тодорно.
Эрэ хүнэй һайниинь
Нүхэртөө энэрхы байдаг.
Эмээлтэ мориной һайниинь
Эзэндээ хайратай байдаг.
Аян замдаа түшэглэжэ,
Агтадаа хани болгон,
Шэглэһэн харгы
ниилүүлһэндээ
Сэдьхэл зүрхэнһөө
баясабаб.
Үбгэн бидэ хоёр
Үнинэй юумэ хэлсэһээр
Үгсэһэн харгы дахажа,
Үндэр дабаа шэглэбэбди.
Хүйтэн бороо шэбэржэ,
Хүсэтэй һалхин шуурана.
Аласай хада сиртобошье,
Айлай хараа огто үгы.
Халин дайран эшхэрһэн
Харанхы шуурган салхин
Хадын хажууе һахиһан
Хайлааһан модые
ганхуулна.
«Хүсэтэ һалхи хасаарһан
Хүйтэн бороо һүртэн
бшуу.
Ахамни бушуу ябажа
Айлда хүрэс» гэхэдэмни:
«Үер уһанай буухань
Эхиндээ аюултай
болобошье,
Үрэ шэмэ ерэхэнь
Эсэстээ һайн бандаг.
Гандаһан ургамал
һэргэдэг,
Ангаһан газар ундалдаг,
Ай, дүүмни, бү мууда,
Аласайнь шэмэ
хүртэхэбди».
Харбаһан сэхэ замай
Зүүн хажуу талада,
Саһата үндэр уулын
Нара шараха энгэртэ
Араатан амитанай
хүрэгтэл,
Адар шулуун харагдажа,
Аадарай шэрүүн уһанһаа
Абаржа боломоор
һанагдаба.
Агта морьёо залажа,
Аха үбгэн түрүүлбэ.
Аяншан би дахалдаад,
Шанха бооридонь
хүрэбэб.
Балар дээдэ үеын
Байса ехэ шулуунай
Үбэр нэмэри талада
Үбгэн барайн зогсобо.
Обоо ябта шулууе
Ошотой хурсаар шэртэжэ,
Толгойгоо ганхуулхань
Тоншье жэгтэй байба.
Һайхан буурал үһэнь
Субад мүнгэн үнгэтэй.
Һаруул тодо магнайнь
Үльгэрэй баатарай
шэнжэтэй.
Агуу тунгалаг шарайгаа
Алад саашань эрьюулжэ,
Сэхэ намайе хараад
Сэдьхэлээ хүдэлгэн
асууба:
«Мэргэн дүүмни, ши
Мэдэнэ гүш энээнине,
Обоолһон ехэ шулуунай
Онсо удхые ойлгоно
гүш?»
«Ургаһан шулуун бэшэ,
Ушартай булаша
байгаал ха.
Байн эрын үлдөөһэй
Һалашагүй дурасхаал
бэзэ.
Энэ байсые дайран
Эшхэрһэн һалхинай доро
Хүйтэн хүрьһэнэй гүндэ
Хүдөө хээрын булашада
Али үеын хэн һыень
Ахамни, та хэлэхэ гүт?
Дүүтнай залуу байһандаа
Дүүрэн мэдэнэгүйл» гэбэб.
Бадаран гараха одоншог
Хурса нюдөө
ялалзуулжа,
Добтолон орохо
арсаланшуу
Үргэн сээжэсэ тэлэжэ,
Үдхэн хара хүмэдхөө
Онрохон зуура буулгаад,
Хүрин зандан ташуураа
Ташаан дээрээ тулаад,
Хээрын булашые дайраһан
Хэсүү шэрүүн һалхине
Амталан байтараа гэнтэ
Ама гаража үгэлбэ:
«Мэргэн дүүмни, ши
Мэдэжэ абаад энээнине
Үри ашанартаа хэлээрэй!
Үе дамжуулан дурдаарай!
Энэ булашын гүндэ
Энэрхы нүхэрни хэбтэнэ.
Халуун амиля таһаржа
Хахасан ошоһонһоонь
хойшо
Хэдэн арбаад жэлнүүд
Хэтэдээ субан үнгэрөө...»
Ушар удхыень хүсэдөөр
Ойлгожо абахын тула
Эелдэр зөөлэн үгөөр
Иигэжэ би асуубаб:
«Харата аюулһаа болоо
гү?
Хажуудахи байсаһаа
халяа гү?
Харбаһан һомондо
оноодоо гү?
Халдаһан дайсанда
хүсэгдөө гү?»
«Аюулта тэмсэлэй үедэ
Арадай журамта сэрэгэй
Баруун хуониинь һалаа —
Багахан бүлэг эрэшүүл
Саһата тэрэ уулада
Сагаан сэрэгтэ бүһэлэгдэн,
Хоол, нойргүй һэтэ
Хонон үнжэн байлдаа юм.
Һүүлшын үдэшэ орой
Һүрхэй шэрүүн тулалдажа,
Дайсанай бүлэг хүсэнэй
Дайран орохо багта
Журамта сэрэгэй түрүүдэ
Зузаан боро шарайтай,
Эгээл хорин табатай
Эрэлхэг залуу хүбүүн
Мохошогүй алдар суута
Монгол баатарай һэлмые
Баруун гартаа эрьюулжэ,
Бардам зоригтой
сабшалһаар
Харин дайсанай
жагсаалые
Хаха зүһэжэ гараһыень
Үбгэн болоһон ахашни
Өөрынгөө нюдөөр
хараһан хүм.
Дайсанай нэгэ бүхэлэлтые
Дабажа тэдэнэй
гарамсаар
Хажуу талынь шалгаһаа
Халдажа бэшэнинь
оробо.
Хүнэйнь олонһоо айнгүй,
Хүсэнэйнь ехэһээ
сухаринггүй
Дары урагшаа дабшажа,
Дахин байлдаха үедөө
Хүсэтэ баатар хүбүүн
Хүндэ ехээр шархатаба...
Гал түмэртэл хатуу
Гансахан зоригоо
хүбшэлжэ,
Түмэн арадайнгаа хэрэгтэ
Түгэсхэлынгөө шуһа
үгэхөөр
Бүһэдөө хабшуулһан
хутага
Бэрхээр үрдин шүүрэжэ,
Харбаһан одондол хурдаар
Хадхан дайлажа оробо.
Яшагүй хэсүү үедэ
Яаран бидэнэй ерэхэдэ
Хулгайшан бузагай дайсад
Хулжан гэдэргэ сухариба.
Арадай баатар хүбүүн
Анда нүхэдөө харахадаа,
Угтажа бидэнине абаһаар
Урагшаа дабшаад
унашаба.
Энэрхы дүтынь нүхэдэй
Энхэрэн сээжынь
түшэхэдэ,
Эрэлхэг баатар үндыжэ,
Иимэ захяа хэлэһэн юм:
«Намайе һахижа
байлтагүй,
Нангин хэрэгтээ бодогты!
Дары түргэн мордогты!
Дайсанаа дууһан
усадхагты!
Алтан амияа алдабашье,
Амараг бэеэ гээбэшье,
Түрэһэн орондоо
үлдэһэндөө
Түбшэн сэдьхэлын баяртай.
Гансахан нэгэл юумэндэ
Гашуудан байһанаа
хэлэһүү:
Дэлгэрхэ хаһанай эхиндэ,
Дэбжэхэ сагай түрүүндэ
Оршолонто дэлхэйн
шэнэлхэ
Еһотой үдэрые
харабагүйб.
Олоной амаржан тэниихэ
Эрхэтэй сагые үзэбэгүйб.
Ашата һайхан сэдьхэлтэй
Аба, эжыгээ золгобогүйб.
Арюун хонгор һанаатай
Амараг гансатаяа
уулзабагүйб...»
Аха үбгэмни намдаа
Аалихан иигэжэ хэлэбэ:
«Эрэ хүнэй үхэл
Энээндэл байха зэргэтэй —
Эсэс хойшодоо тэмдэгтэй,
Эрхэтэ уластаа
алдартай,..»
Мориной жолоо эрьюулжэ,
Мордохые забдаха
үедэмнай
Тэнгэриин байдал
гэгээржэ,
Тэнигэр һайхан болоод
Үдын шанга наран
Үүлэнэй забһараар
мэшээбэ.
Аха үбгэн бидэ хоёр
Агта хүлэгтөө мордожо,
Урдахи замаа дахаад
Уулын дабаае шэглэхэдээ,
Далда холо ошотороо
Дахин дахин эрьежэ,
Баатар эрын булашые
Байн байн харабабди.

Ч-Р. НАМЖИЛОВ
буряадшалба.

ЭСЭГЭ ОРОНОО ХАМГААЛГЫН АГУУЕХЭ ДАЙНАЙ ЭХИЛЬЭЭР 40 ЖЭЛ ГҮЙСЭХЭНЬ

„ОРОДУУД — ҮЗЭГДӨӨГҮЙ ЗҮРХЭТЭЙШҮҮЛ, ТЭДЭНЭР ШОЛМОСУУД ШЭНГЕЭР ТУЛАЛДАНА..."

(1941 ондо немец солдадууд болон офицернүүд иигэжэ гэртээ бэшэдэг байгаа)

Дүшэн жэлэй саада тээ, 1941 оной июниин 22-ой үүр сайха үеэр, фашис Германиин сэрэгүүд дай соносхонгүйгөөр манай орондо добтолжо, хүсэнэй талаар саг зуурын онлюу байһан, гэнтэ добтолон ороһоноо хэрэглэжэ, ороноймнай газар дайда руу дам саашаа дабшажа эхилһэн байгаа. Германиин газар дээгүүрхи ябаган сэрэгүүдэй генеральна штабай начальник Гальдер үшөө июлиин 3-да өөрынгөө дэбтэр соо иигэжэ бэшэһэн гэхэ: «Россида эсэргүү хэгдэһэн добтолгодо 14 үдэрэй турша соо илалта туйлагдаа гэжэ хэлээ һаамни, ехэдүүлэн һайрхалга болохогүй». Вермахтые шэнэдхэн эмхидхэхэ тухай захиралта Гитлер июлиин 14-дэ гаргаа һэн. Тиихэдээ Англида болон бусад оронуудта эсэргүү сэрэгэй ябуулга дэлгэрүүлхэ ябадал хараадаа абаһан байгаа...

Гэбэшье совет сэрэгшэд болон партизанууудай эрид хатуу байлга, эрэлхэг зориг ба бүгэдэ олоной баатаршалга хадаа Улаан Армиие «сахилгаан түргөөр үгы хэхэ», Москвае бүлимтаран абаха, үбэлэй ерэхын урда тээ СССР-тэ эсэргүү дайе түгэсхэхэ гэһэн Гитлерэй һанрхуу түсэбүүдые буруу һүргэһэн байна. Июлиин 20-ёод багаар үнөөхи Гальдер сэрынгөө дэбтэр соо һанаа зобонгёор иимэ тэмдэглэл хэһэн: «Таарамжагүй оршон байдал тохёолдожо байна...»

Совет-герман фронт дээрэ июлиин тэн болотор үдэр бүри дунда зэргээр дүрбэ мянган хүн алуулдаг байгаа һаа, июлиин хоёрдохи хахадта — долоо мянга үлүүтэй, август һарада юһэ мянга шахуу болоһон байгаа. Дайнай эхилһээр гурба һарын дүүрэхэ багта фашис сэрэгүүдэй хахад миллион үлүүтэй солдат болон офицернүүд үгы хэгдэһэн юм. (Баруун Европые хүсөөр эзэлхэдээ, Германи 300 мянга хүрэхэгүй хүнүүдээ алдаа һэн).

Совет сэрэгүүдтэй болон партизануудтай дайлалдахадаа, үшөө түрүүшын һаранууудта хүшэр хүндөөр бута сохюулһан, олон түмэн хүнүүдээ алдаһан тухайгаа гитлеровскэ солдадууд болон офицернүүд өөһэдынгөө бэшэгүүд, дэбтэрнүүд соо бэшэдэг байгаа. Үнгэржэ ерэхэдээ энэ ушар захиралтанууд соошье тэмдэглэгдэдэг һэн. Зарим тэды документнүүд сооһоо баримтануудые дурдаябди.

Совет сэрэгүүдэй дайлан абаһан немецүүдэй полевой почто соо багса бэшэгүүд олдоһон юм. Эдэ олон бэшэгүүдые Германиин армиин 8-дахи ябаган сэрэгэй дивизиин дэргэдэхи сэрэгэй нюусые хинагшад бариһан байгаа. Ефрейтор Конрад Думлер өөрынгөө ахада иигэжэ бэшээ: «Дүрбэн жэлдэ би армида алба хэнэб, хоёрынь дайнда үнгэргөө. Зүгөөр ёһотойл дайн мэнэ һаял эхилбэ гэһэншүүгээр намда үзэгдэдэг болобо. Мүнөө хүрэтэр болоһон бүхы юумэн — һуралсалай маневрнууд гэхэел даа, ондоо юуншье бэшэ. Ородууд — үзэгдөөгүй зүрхэтэйшүүл, тэдэнэр шолмосууд шэнгеэр тулалдана... Алуулһан, шархатаһан хүнүүдэй ута списогууд үдэр бүхэндэ табигдана. Бидэ илалта туйлаха дүтэлөөбди гэжэ манда этигүүлжэ байгаад, командовани хадаа бидэнине бишыхан хүүгэд шэнгеэр бүүбэйлнэ. Иигэжэ бэедээ найдалга жэрхэмээр болоо, яахадааб гэхэдэ, юунэй боложо байһые солдадууд өөһэдөө хоёр нюдөөрөө харана ха юм...» К. Думлерай бэшэг дээрэ цензор иигэжэ бэшээ: «Жэгтэйл. Думлер олохон дайн байлдаануудта хабаадалсаа, хододоо һайн хүнүүдэй тоодо оролсодог байгаа. Ротын командирай хэлээшээр, оролдосотой, эрэлхэг зоригтой солдат. Тиибэ ябабашье, тусхай адагламжын хиналта тогтоохо, тэрээн тухай карточка бии болохо».

Ябаган сэрэгэй 455-дахи полкын алуулһан ефрейтор Макс Гроной документнүүдэй дунда Клара гэжэ һамгандаа эльгээхээ байһан хүсэд дүүрээгүй бэшэг олдоо һэн. «Даб дээрэ бидэ Минск хүрөөд баинабди, — гэжэ тэрэ мэдээсэнэ, — манай автоколонно хүүргэнүүдэй зодэрхэй байһан дээрэлээ 6 дахин зогсоо, 4 дахин пулемёдууд болон винтовконуудаар буудагдаа. Слоним Барановичи хоёрой хоорондо илангаяа удаан саг соо байгаабди. Эндэ бидэнине бултыемнай ехэ хүүргэ зааһагты гэжэ захиран баадхаа. Тэрэ хүүргые манай ерэхэһээ хоёр час урид партизанууд һандаргаһан байгаа. Һүүлээрнь хорин километр саашаа ошожо үрдеэдүй байтарнай баһал тиимэ буудалган эхилээ, ехэл аймшагтай болоо. Ойһоо бидэнэй түргэн гэдэгээр гаратарнай энэ буудалган замхаагүй. Тиибэшье манай машина дээрэ дүрбэн хүн алуулһан, гурбан хүн шархатаһан байгаа. Минскын һүүлээр колонномнай хубааржа, ондо ондоо тээшээ ябаа һэн. Бидэ саашанхи замаа ябагаар ябаабди. Фронт хүрэ хүрэтэрөө бидэ эдэ «нюдэндэ харагдадаггүйшүүлтэй» ото дайлалдажа ябаабди. Березинаһаа холо бэшэ газарта эдээнтэй ёһотойл дай хээбди, тэндэ манай ротоһоо 40 хүн хүлһөө буугаа».

Ябаган сэрэгэй 99-дэхи дивизиин 206-дахи полкын ефрейтор Пауль Клаус бэшэгээ мүн лэ эльгээжэ үрдеэгүй. Тэрэ бэшэг соогоо 1941 оной августын 14-дэ түрэлхидтөө иигэжэ мэдээсээ һэн: «Франциинхида орходоо Россида боложо байгаа дайн байлдаан ташха ондоо түхэл шэнжэтэй. Таанадтай дахинаа уулзаха найдабари намда багал байна. Манай полкын хахадынь улаантанда бута сохюулаа...» Тиихэдэ солдат Г. Янзен һамгандаа иигэжэ бэшэһэн байдаг: «Бидэ аяар 20 үдэр нэгэл газартаа байнабди... Эдэ дайн байлдаануудта манай олохон солдадууд ами наһаа алдаһан байха. Үшөө амиды ябаһанаа гайханаб. Яаха аргагүйгөөр амархаяа һананаб. Росси, Росси, шамайе минии хэзээдэшье харадаггүй һаа!»

Абтаһан документнүүдэй тоодо немец сэрэгэй санаарта Эрих Никелиин дэбтэр байба. Энээн сооһоо зарим тэды баримтануудые дурдая:

«Июниин 25. Маршева командын Польшодо ороо.

Июлиин 14. Ородууд бүхэли ротые үгы хээ (199 хүн).

Июлиин 17. Ородууд бушуу түргэнөөр, хатуу шангаар добтолоо. Бидэ ехэ гээлтэ хоролтодо орообди... Ородууд һайн буу зэбсэгтэй.

Августын 3. Һүниин часта бидэ гэдэргээ сухаряабди. Гээлтэ хоролто. 12 часһаа артиллеринь гайтай шангаар буудаа. Бидэнэй окоп малтажа хороһон газарай хажуудахи уһанай хаалта агаарта дэгдэн хиидэхэнь гэжэ һанамаар байгаа. Минии үшөө амиды ябаһамни юрэл гайхалтай.

Августын 17. Солдадууд гоё һайхан шэг шарайгаа алдаа. Нюурнуудынь уршышанхай, шэнээ тамиргүй. Журам һулараа. Буудагшад дурата дурагүйгөөр добтолгодо орено.

Августын 27. Аймшагтай, мартагдашагүй үдэр... Добтолгодо орохо дурагүй солдадуудые «урмашуулхын» тулада тэдэнине пулемёдуудаар буудажа эхилээ. Иимэрхүү юумэ энээнһээшье урагша дуулагша һэм, теэд энээндэ этигэхэ дурагүй байгааб. Зүгөөр энэнь үнэн байба ха юм».

Алуулһан немец ефрейтор Эрхардт Шредерэй хубсаһа хунар соо гэрлэхэ басагандаа эльгээжэ үрдеэгүй бэшэг олдоһон байна. Тэрээнь соонь: «Росси, 1941 оной сентябриин 13. Хүндэтэ Мэди! Хоёр часай урда тээ Вернер Мейер алуулшоо. 7 часта бидэ добтолжо эхилээ һэмди... Мэдэнэ гүш, бидэ хэды хүн үлөөбибди? Бүхы взвод сооһоо имагтал Ганс Грон бидэ хоёр бүрин бүтэн гараабди.

Уржадэр ротомнай хоёр часай турша соо 82 хүнөө алдаа. Манай омог дорюун бүхы батальонһоо имагтал бишыхан бүлэг зон үлөө. Энэ дайн хатуу шэрүүн, тиимэһээ үшөө олохон хүнүүд Россида шархяа хатааха байха...»

Фашис сэрэгүүд Зүүн фронт дээрэ туйлай ехэ гээлтэ хоролтодо ороһон байна. Ябаган сэрэгэй 95-дахи дивизидэ захиралта үгэхэдөө, генерал Зикст фон Арним иигэжэ бэшээ һэн: «Һүүлэй долоон хоногуудай үедэ ехээр гээлтэ хоролтодо ороһонһоо боложо, ябаган сэрэгэй полкнуудай дайшалхы бүридэлынь яаха аргагүйгөөр һулараа, ехэнхи подразделенинүүд даншье һаа өөдэгүй болоод, дайшалхы бүридэлынь яаха аргагүйгөөр һулараа, ехэнхи ябуулганууудта зүйтэй мүртэйгөөр хэрэглэгдэжэ шадахагүй байна. Офицернүүдэй алуулһаниинь ехэл бэрхэтэй байдал тохёолдуулаа. Нэмэлтэ хүсэнэй ерэтэр... саг зуурын үе соо нэгэ хэдэн подразделенинүүдые нэгэдүүлхэ хэрэгтэй».

Фашистнууд Москва тээшэ дүгташажа байгаа. Тэрэнине үбэлэй ерэхын урда тээ дайгаар абаха эрилтэ Гитлер табяа һэн. Ефрейтор Отто Зальфингер гэртэхиндээ эльгээһэн бэшэг соогоо юрэ бусын бэрхэшээлнүүд болон зоболондо дайрагдаһандаа гомдожо, тэрэнээ иимэ үгэнүүдээр дүүргэнэ: «...Москва хүрэтэр тон ойро болоо. Тиигээ яагаашье һаань, бидэ тэрээнһээ хизааргүй холо байнабди гэжэ намда һанагдана... Бидэ һараһаа үлүү саг соо нэгэл газартаа зогсошонхойбди. Энэ үе соо манай хэды олон солдадууд унаа гээшэб! Энэ дайнда алуулһан бүхы немецүүдэй бэеыень суглуулаад, ээм зэмээрнь зэргэлүүлэн хэбтүүлээ һаа, энэ заха хизааргүй лентэ Берлин хүрэтэр һунажа магад...».

Бидэ нэгэл зүйл нэмээхэ болонобди: дайнай эхинһээ хойшо Москва шадар фашис сэрэгүүдые бута сохихо үе хүрэтэр (1941 оной июниин 22-һоо 1942 оной январиин 7 хүрэтэр) Германи 1 миллион үлүүтэй солдадууд ба офицернүүдээ, мүн туйлай ехэ дайшалхы техникэ ба буу зэбсэгээ алдаһан байна. Улаан Арми хадаа гитлеровскэ вермахтын «диилдэшэгүй» гэһэн нэрэ хүндые буруу һүргөө, «сахилгаан түргэн дайнай» фашис түсэбые шууд таһалдуулаа һэн.

Совет-герман фронт дээрэ, дэлхэйн хоёрдохи дайнай гол фронт дээрэ болоһон тэмсэл үшөө гурбан жэл үлүүтэй саг соо үргэлжэлөө бэлэй. СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд фашис армиие үй бута сохёо. Гитлеровскэ Германи диилдэһэнээ үгэ дуугүйгөөр мэдэрһэн байна.

Пётр ГОЛОВИН,
Степан ФЕДОСЕЕВ.
(АПН).

ХИЛЫН саанаһаа · ТАСС · АПН ·

ТҮҮХЭТЭ БААТАРШАЛГЫЕ ХҮН ТҮРЭЛТЭН МАРТАХАГҮЙЛ

СТОКГОЛЬМ. Гитлеровскэ эзэрхэг түримхэйшүүл япон милитаристнуудые ...на бута сохижо, Европо ...он Азиин арадуудые ...оолзолгэдэ шиндхэхы ху...таяа оруулһан совет арадай болон тэдэнэй баатар ...ьяата армиин түүхэтэ ...алтые түрүү үзэлтэй хүн түрэлтэн хэзээдэшье мартахагүйл, гэжэ хүдэлмэрчшэнэй хүдэлөөнэй ветеран, Швециин ниитын ба политическэ элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша Кнут Ульссон мэдүүлбэ.

Фашизм гээшэ юун бэ гэжэ К. Ульссон бэе дээрээ үзэһэн байгаа. Революциин тэмсэлшэдтэ туһаламжа үзүүлхэ уласхоорондын эмхиин Швециин секциин секретарь байһан туладаа тэрэ 1934 ондо Германи дээгүүр үнгэрэн гаража ябатараа, баригдажа хаагдаа һэн. Тиихэдэ дэлхэйн олониитын шанга эрилтээр фашистнууд тэрэнине сүлөөлхэ баатай болоо бэлэй. Интернациональна бригадануудай бүридэлдэ орожо, К. Ульссон Испанидахи дайнда хабаадаба.

Гитлеровскэ шунахай арьяатадай СССР-тэ харата муухайгаар добтолһон үдэр ухаан бодолдомни мартагдашагүйгөөр үлэнхэй гэжэ тэрэ тэмдэглэнэ. Дайн дажарта эсэргүү олоной хабаадалгатай митинг тэрэ үдэр Лидчепинг хотодо болоо һэн. Совет арад фашистнуудые һамна бута сохижо, Европын арадуудые «хүрин тахалһаа» аршалан абарха юм гэжэ батаар найдажа байһанаа митингдэ хабаадагшад мэдүүлбэ.

Москва шадар Совет Армиин хэмжээлэшэгүй баатаршалга гаргаһан тухай, Волго мүрэнэй эрье дээрэ болоһон байлдаанууд тухай мэдээсэлые Швецидэ туйлай ехэ омогорхол баяртайгаар угтаа һэн.

К. ВАЛЬДХАЙМАЙ ДУРАДХАЛ

НЬЮ-ЙОРК. Тель-Авивай болон тэрээндэ түшэглэн дэмжэгдэдэг сепаратис бүлэглэлнүүдэй эзэрхэг түримхэй ябуулганууд Ливанай урда хубидахи байдалые орёо түгшүүрилтэй болгобо гээд ООН-ой Генеральна секретариин Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин штаб-байшан соо тараагдаһан ООН-ой саг зуурын хүсэнүүдые Ливанда байлгаха тухай элидхэл дотор хэлэгдэнэ. Үнгэрһэн хахад жэлэй турша соо Израилиин сэрэгүүд уласхоорондын адаглагшадай түлөөлэгшэдэй ээлжэ байһан районд, дүтэ шадар Израилиин сэрэгшэд ябуулгануудаа эдэбхижүүлээ гээд тэрээн соо тэмдэглэгдэнэ. Тэрээнһээ гадна, Израиль Ливанай агаарай дайда болон территориальна уһа руу нэгэнтэ бэшэ нэбтэрэн ороһон, харин тэрэнэй зэбсэгжүүлдэг сепаратис бүлэглэлнүүд нютагай хүн зониие хашадаг харшалдаг, аладаг хюдадаг, уласхоорондын хүсэнүүдэй ажал ябуулгада али болохоор һаад тойбо татадаг байна.

ФИНЛЯНДИИН ПРЕЗИДЕНТДЭ—„ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ШАН"

НЬЮ-ЙОРК. Эндэхи университедэй эрдэм-шэнжэлгын эмхиин ООН-ой асуудалнуудые шэнжэлдэг Ральф Банчегэй нэрэмжэтэ институдай «Эб найрамдалай шан» Финляндиин президент У. К. Кекконендэ олгогдоо. Институдай мэдүүлгэ дотор хэлэгдэһэнэй ёһоор, эб найрамдалые бэхижүүлхэ, уласхоорондын харилсаанай ба демократиин, граждан эрхэнүүд ба сүлөөнүүдые хамгаалха хэрэгтэ тэрэнэй ехэ габьяатай байһые мэдэрһэнэй тэмдэг болгожо, иимэ шан барюулха гэһэн шиидхэбэри абтаба.

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ:

- Балтиин далайн эрьедэ
- Уран шүлэгүүд
- Шэнэ дуунтай танилсагты
- Шог

ЖАРГАЛТА БАЙДАЛАЙ ТҮЛӨӨ

Москвагай «Октябрь» гэжэ кинотеатрта «Ленинэй партиин съезд» гэһэн хроникально - баримтата фильм һаяхан харуулагдажа эхилбэ. Соведүүдэй ороной, түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэнэй ажабайдалда түүхэтэ үйлэ хэрэг болоһон КПСС-эй XXVI съездэ баримтата фильмүүдэй Түбэй студиин шэнэ фильм зорюулагдана.

Партиина хуралдаанай хүдэлмэриин үедэ Кремлиин Съездүүдэй ордон соохи һайндэрэй, тиихэдэ зохёохы ажал ябуулгын оршон байдал экран дээрэһээ харуулагдана. Съездын делегадуудтай — хүдэлмэришэдтэй, колхозниигуудтай, эрдэм сойлой ажал ябуулагшадтай фильм танилсуулна.

Нүхэр Л. И. Брежневэй КПСС-эй ЦК-гай тоосоото элидхэлые хэжэ байһаниинь экран дээрэһээ харуулагдана. Тэрээн дотор партиин экономическа политика, совет общественэй социально-политическа, сэдьхэлэй бодолой хүгжэлтэ, уласхоорондын оршон соохи байдал марксистско-ленинскэ ёһоор, гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдэһэн байна.

Дэлхэйн олониитын айхаралые ехээр татаһан съездын уласхоорондын тон ехэ удха шанар тухай фильм хөөрэнэ. 109 оронһоо коммунис, хүдэлмэришэнэй, национально - демократическа, бусад парти болон организацинуудай делегацинууд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаһан байгаа. Харин гүрэнүүдэй айлшад үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй баримталдаг ленинскэ, интернационалис хараа шэглэлые үндэрөөр сэгнэһэн, эрхэ сүлөөгэй, социальна дэбжэлтын ба эб найрамдалай түлөө арадуудай тэмсэлые дэмжэдэгэйнь түлөө совет коммунистнуудта талархалаа мэдүүлһэн байна.

Шэнэ фильмын түгэсхэлдэ партиина «Интернационал» гимн зэдэлнэ, В. И. Ленинэй хүндэтэ образые харуулһан кинохроникын кадрнууд экран дээрэ бии болоно.

Режиссёр Б. Рычков, журналист Е. Самойлов, ахамад оператор И. Бганцев фильмые зохёон бүүтгаа.

(ТАСС).

ДУУГАА АНДАЛДАН ДУУЛАЯ!..

Ленинэй орденто оперо болон баледэй академическэ театр Примориин хизаарай түб хото Владивостогто гастрольдо мүнөө ошонхой гэжэ уншагшаднай мэдэнэ ёһотой. «Елбэрэй хатан» гэжэ П. И. Чайковскиин опероор июниин 1-дэ театрай гастроль эхилһэн байна. Гастрольдо абаашагдаһан оперонуудай гол партинуудта дуулаха үүргэтэй бэлигтэй дуушан Д. Ц. ДАШИЕВ Номгон далайн эрьеһээ бэшэг эльгээгээ. Оронойнгоо зүүн хизаар руу мордохынгоо урда тээхэнэ мүнөө СССР-эй арадай артист болоһон К. И. Базарсадаев, РСФСР-эй габьяата артистка Л. П. Левченко гэгшэдтэй Балтиин далайн эрьедэ ошожо, Таллинай оперо, баледэй театрай сценэ дээрэ дуулаад бусаһан юм. Тэрэ аяншалга тухайдаа арадай артист бэшэг соогоо хөөрэнэ.

ЛЕНИНЭЙ Коммунис партиин XXVI съездэ хабаадалсажа байхадаа, Актёрнуудай түбэй байшан соо болоһон уулзалгын концертдэ СССР-эй арадай артист, Эстониин оперно театрай дуушан, манай ороной эрхим дуушад-тенорнуудэй нэгэн болохо Хендрик Круммтай дүтөөр танилсажа хөөрэлдөө һэмди. Хоюулан концертдэ хабаадалсаабди, би Германэй ариие, мүн Буряад һайхан нютаг тухайгаа дуулааб. Нүхэрни Фредерикиин болон Манрикиин хоёр аринуудые дуулажа, хүнүүдэй нэрьемэ альга ташалгаар угтажа абахадань, нээрээшье ехэл бэрхээр, нугалбари һайнтайгаар, шангашагаар лэ дууладаг байна гэжэ ойлгооб. Мэдээжэ ааб даа, дуушан гээшэ дуушантайгаа, загаһашан гээшэ загаһашантайгаа хөөрэлдэхэ юумэеэ олоһон лэ байха. Бидэндэ хөөрэлдэхэ, хэлсэхэ юумэн олон байгаа. Тиимэһээр байтараа, Дж. Вердиин бэшэһэн «Аттила» оперо тухай хөөрэлдөөд, энэ оперын СССР гүрэн дотор анха түрүүн эстон хэлэн дээрэ дүрбэн жэлэй саада тээ «Эстони» театрта, нёдондо мүн баһа анхан түрүүшынхеэ ород хэлэн дээрэ манай театрай сценэ дээрэ табигдаһан хадань, энэ оперодо дууладаг гурба-гурбан дуушадаа андалдая гэлсээ һэмди.

Майн 23-да «Аттила» оперодо СССР-эй арадай артист Ким Базарсадаев, РСФСР-эй габьяата артистка Лина Левченко Эстониин артистнуудтай—СССР-эй арадай артистнууд Тийт Куузик, Хендрик Крумм гэгшэдтэй сугтаа Эстониин ССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, дирижёр Пеэтер Лильегэй ударидалга доро «Аттила» гэжэ оперодо ехэ һайнаар дуулаба. Театрайнь байшан ехэ зохид, гоё байна. Зон дүүрэн байба. Манай дуушадай түрүүн гаража ерэхэдэ, халуунаар угтажа, саашаашье дуулажа дүүргэхэдэнь, үни удаан альгаа ташажа, сэсэгүүдые барюулжа, баярые хүргөө. Манай дуушад үни удаан, дахин-дахин гаража дохёо.

—Бис, дахин ерэхыетнай хүлеэнэбди! — гэһэн абяанууд зал сооһоо дуулдаха юм.

СССР-эй арадай артист Тийт Куузик, Эстониин ССР-эй арадай артист, ахамад режиссёр Арне Миик гэгшэд манай дуушадые иигэжэ сэгнэбэ: «Буряад театрай академическэ нэрэ зэргэдэ хүртэхэдэ, ехэ баярлаа һэмди, нээрээшье, һайн дуушадтай байнат. Хүнэй хөөрөө дуулахада, газетэ, журнал соо уншахада, һонин ааб даа. Харин өөрөө шагнажа байхадаа, зүрхэ хүдэлмөөр дуулажа, наадажа байхадань, Ким Базарсадаев Лина Левченко хоёрто ехэл баяртайбди. һайн һайханиие хүсэнэбди. Ким Базарсадаев Совет ороной бас хоолойтой дуушадай дунда эрхимүүдэйнь нэгэн гэжэ һананабди».

Майн 25-да Р. Леонкавалын бэшэһэн «Паяцы» гэжэ оперодо би Каниогой партиие, Лина Левченко Неддын партиие дуулаабди. Эстониин дуушад Тийт Куузик (Тонио, Пролог хоёрые), Тийт Тралла (Пеппе), залуу, ехэ һайнаар ургажа ябаһан дуушан, 1979 ондо Таллин хотодо болоһон М. Глинкын нэрэмжэтэ бүхэсоюзна конкурсын лауреат Вяйно Пуура (Сильвио) гэгшэд бидэнтэй хамта Эстониин ССР-эй арадай артист, дирижёр Эрн Класын ударидалга доро дуулаа юм.

СССР-эй арадай артист Тийт Янович Куузик ерэхэ намар далан наһа хүрэхэеэ ябана. Теэд ямаршье залуу хүнһөө дутангүй, эгээ хүндэ гол партинуудые мүнөө болотор дуулана. Энэ хадаа ехэл гайхалтай ушар гээшэ, юрэдөө, үбгэн болооб гээд, арай-арай гэжэ хүдэлжэ ябанагүй, наадаха юумыень ёһотоор наадаад, эрхим бэрхээр дуулажа, хүн зониие баясуулжа байна. Иимэ үндэр наһатай болотороо гол партинуудые дуулажа ябаһан хүн үгы шахуу, манай орондошье, хилын саанашье үгышье гээшэ ха. Мэдээжэ дуушан, һая наһа бараһан Георг Отс һурагшань байһан юм. Минии хөөрэлдэхэдэ, иигэжэ хэлээ һэн:

—Үшөөл хоолой биил даа. Ханхинажа байгаа сагтань хүрөө гээд болихо аргамгүй, хоолой һайнтай байтараа болишохонь аягүй юм гү...

Манай театрай залуу дуушан Баяр Бальжинимаев Таллин хотодо М. Глинкын нэрэмжэтэ Бүхэсоюзна IX конкурсын лауреат болоһон гэжэ Эстониин дуушад мэдэнэ, ямар зэргэ дуулажа байнаб гэжэ һонирхоно.

—Баяр мүнөө үедэ Италида Милан хотын «Ла Скала» гэжэ суута театрта һургуулияа дээшэлүүлжэ байна,—гэжэ хэлэхэдэм, гайхалсанашье, баярланашье хэбэртэй.

Таллин хотодо анха түрүүнээ конкурсдо илажа, нэрэ зэргэтэй боложо, саашаа харгы гаргажа, Милан хото ошоһондонь тэдэнэр ехэ омогорхоно. Зүб лэ даа, нэгэнэйнгээ дээшээ ургажа ябахада, нүгөөдэнь ургэжэ, туһалжа, баярлажа байхаһаа һайн юун байхаб? Тиихэдэ манай буряад арадшье ехэ омогорхоно, баярлана ха юм!

Манай бэрхэ дуушан Лина Левченко хоёр оперодо хабаадалсажа, һайнаар дуулажа, дээдэ зэргын сэгнэлтэтэй ерэбэ. Лина Петровнамнай эстон хэлэ бэрхээр мэдэхэ байжа, бидэндээ ехэ туһа хүргэбэ. Ким бидэ хоёр гайхалсаабди. Тэрэмнай иимэ ушартай: арбан класс хүрэтэр Таллин хотодо һураа. Олон жэл соо уулзаагүй нүхэдынь ерэжэ, уулзажа, баярлаһандаа, нёлбоһо дуһаан, шанга шангаар энеэлдэн тэбэридэжэ байхыень хараха-да, зүрхэ хүдэлмөөр байгаа һэн.

Эстониин түб хото Таллин гээшэ ехэ сэбэр гоё. Эртэ урдын һайхан үйлсэнүүдтэй (зарим үйлсэнүүдтэнь машинын багтажа ябахаар бэшэ), буряад малгай шэнги, шобхо оройнуудтай гэрнүүд, байшангууд, һүмэнүүд олон. Ехэ сэбэр, нарин нягта город гэжэ тэмдэглэхээр байна. Бидэниие машинада һуулгаад, бүхы юумэ үзүүлээ. Хараһан үзэһэн юумэ олон, тэдэнэй дунда олон мянган дуушадай сугларжа дууладаг талмай бии. Тэндэнь 32 мянган хүнэй багтаха һууритай эстрада, 74 метр үндэр хушалта-һарабша баринхай, 30 мянган хүнэй шагнан һууха һууритай. Иигэжэ олоороо сугларжа, дууладаг болоһоор 100 гаран жэл болонхой. һаяшаг зуун жэлэйнь гүйсэхэдэ. 32 мянга гаран дуушад 4 үдэрэй туршада дуулаа юм гэнэ.

Намарай сагта манайда заатагүй ерэхэбди гэжэ Тийт Куузик, Хендрик Крумм, Эстониин ССР-эй арадай артист Матин Пальм найдуулаа. Бодожо үзэхэдэ, газарай захада гэхээр холошье һаа, искусствын талаар сэдьхэлээ нэгэдэн, дуугаа андалдан байхада, аргагүй дүтэ болодоно. Иимэ уулзалга, ондоо арадтай танилсалга гээшэ саашаа ехэ һайншье, хэрэгтэйшье гэжэ һанагдана. Иимэ уулзалгануудые манай республикын ажалшад, Соёлой министерство, театрай дирекци дэмжэхэ аабза гэжэ найдагдана.

Д. ДАШИЕВ,
РСФСР-эй арадай артист,
КПСС-эй XXVI съездын делегат.

Үльдэргын вальс

Үгэнь Г.-Д. Дамдаевай Хүгжэмынь Ю. Ирдынеевэй

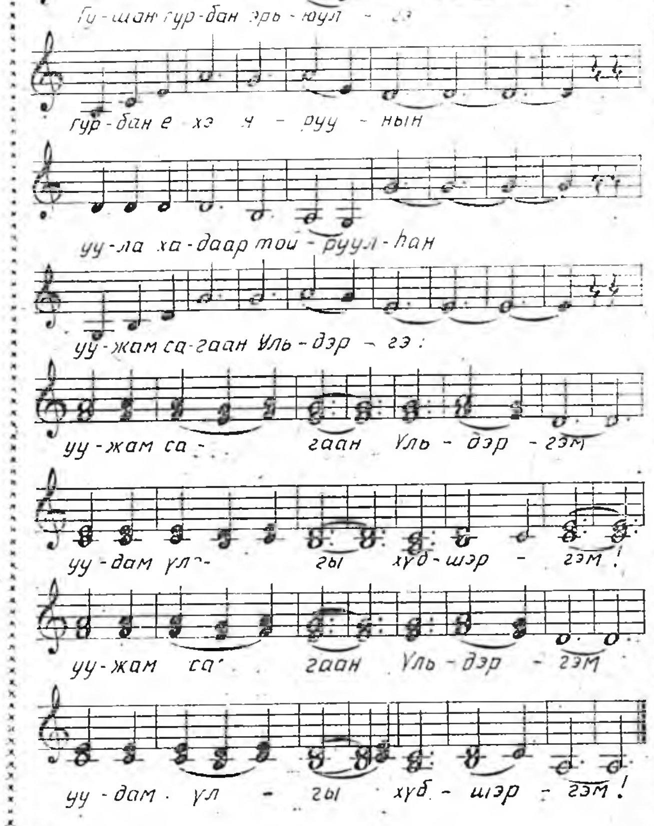

Гушан гурбан эрьюулгэ
Гурбан Ехэ Яруунын
Уула хадаар тойруулһан
Уужам сагаан Үльдэргэ...

Уужам сагаан
Үльдэргэм—
Уудам үлгы хүбшэргэм!

Баабай эжын юрөөлтэй,
Баян дэлгэр байдалтай,
Булаг аршаан ундатай
Буусаар арюун
Үльдэргэ...

Буусаар арюун
Үльдэргэм —
Бууһан үлгы
хүбшэргэм!

Аглаг ногоон дайдадаа
Арбай таряа бүрхөөгөө,
Адуу малаа бэлшээгээ
Аажам тэнюун
Үльдэргэ...

Аажам тэнюун
Үльдэргэм—
Алтан үлгы хүбшэргэм!

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Үндэр шэгнүүр туйлаха зохид xaha» — түрүү бэшэг. «Совет шагнал барюулагдаба» —ТАСС-ай мэдээсэл. «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуул.

Хоёрдохи хуудаһанда. Ажахы эрхилэлгын онол арга: шухала фонднуудые хэрэглэлгэ. «Энэнь заһабарилга гэжэ нэрэтэй» — Н. Сенакеев, В. Тепняков, Н. Кобылин болон бусадай статья. Арадай хиналтын Улаан-Үдын комитедтэ. «Сагтай холбоотойгоор» — В. Цыремпиловэй статья.

Гурбадахи хуудаһанда. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай эхилһээр 40 жэлэй ой гүйсэхэнь. «Ородууд — хиирэшэһэн зүрхэтэйшүүл, тэдэнэр шолмосууд шэнгеэр тулалдана»— ТАСС-ай статья. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Субботын үдэрэй галхан. Болоһон ушар. Мэдээсэлнүүд болон соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05— «АБВГдейка». 10.50 — «Түрэлхидтэ зорюулагдаһан дамжуулга». 11.20— «Уран зураашад тухай хөөрэлдөөн». О. Роден.

Улаан-Үдэ. 11.50 — «Зарница-81». 12.20 — «Сагаан халаадтай хүнүүдтэ». Харагшадай захилаар концерт.

«Орбита». 12.50 — «Илагшад». Фронтдо нүхэсэгшэдэй клуб. Түмэр харгын сэрэгэй ветерануудтай уулзалга. 14.25 — «Карпов Карповтай наадана». Телевизионно баримтата фильм. 15.15 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 15.30 — «Спортлотогой» 25-дахи тираж. 15.40 — «Радуга» гэһэн арадай уран бүтээлэй IV уласхоорондын телевизионно программануудай фестиваль. «Донненбрукедэ болоһон һайндэр» (Ирланди). 16.15 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 17.15 — «Ратиборой бага наһан»— мультфильм. 17.35 — Политическэ шэнжэлэгшэ Ю. А. Летуновой хөөрөөн. 18.05 — Дайнай үеын дуунуудые РСФСР-эй арадай артистка Л. Гурченко дуулаха. 18.45— КПСС-эй ЦК-гай Уласхоорондын мэдээсэлэй таһагые даагша Л. Н. Замятин уласхоорондын асуудалаар хөөрэлдөө хэхэ. 19.30 —19.45 — Забһарлалга. 19.45 — Үдэшын концерт. 20.35 — «Парень из нашего города» — уран һайханай фильм. 22.00 — «Время». 22.35 — РСФСР-эй арадай артист Н. Некрасовай хүтэлбэри доро Түбэй телевидени болон Бүхэсоюзна радиогой ород арадай инструментнүүдэй академическэ оркестр наадаха. 23.00 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Спартак» —«Торпедо». 00.[illegible] — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 11.50 — «Һайн шанартай эд бараа элбэг ехээр гаргаха». 12.20 — «Харгыда ушаржа болохо аюулһаа зайсуулха».

Улаан-Үдэ. 12.50 — Үхибүүдтэ. «На горе стоит гора» — уран һайханай фильм. 14.[illegible] Мультфильмнүүдэй программа.

«Орбита». 15.15 — Дамжуулгын программа. 15.20 Л. Мартынов. «Земная ноша» — телевизионно баримтата фильм. 16.15 — «Хүгжэмэй киоск». 16.45 — В. Гусев. «Иван Рыбаков», СССР-эй Гүрэнэй академическэ Бага театрай фильм-зүжэг. 18.25 Баримтата фильм. 18.45 Морин спортоор СССР-эй чемпионат. Минскһээ дамжуулга. 19.30 — «Куклануудай театр» — телевизионно фильм. 20.25 — «Музейн выставкын залнууд»... «Ярославльда олдоһон шүтээн зүйлнүүд». 21.00 — «Ажалан нойрсогты, багашуул». «Шэдитэ экран». 21.15 «Элүүр энхэ байлга». 22.[illegible] «Время». 22.35 — «На оставшуюся жизнь» — телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм. (1-дэхи 2-дохи серинүүд).

Базар-Сада ЦЫДЕНОВ

БОДОЛ

Тэбдүү түргөөр
толгойдом ороһон бодол
саарһан дээрэ
сараа гаргажа
үрдеэдүйдэм,

шэнэ бодолой
шэжэр утаһаар үлхэлдэн,
эхи захагүй
эрьелдэн саашаа ошоно.

Газар, уһан,
гал бурма наран —
эдэнэй эрьесэһээ
эхнеэ абаһан бодолни
атом, фотонуудай
агуу нюусада хүрэнэ.

Юундэшьеб даа
юутэ юугүй гайхан,

хүн тухай
хүсэд харюу олонгүй,
эжэ эхигүй
элдэб бодолдо абтааш һаа,
эрьежэ дахин
энэл асуудалдаа
тэхэринэб.

Хүн гэһэн
хүнгэн бэшэ бодолһоо,
дайн дажарай
дарнин утаан тухай
хүндэ бодолдо
хүрэжэ ерэхэдээ яанабиб?
Хэды тиигэбэшье
хэтэ сагуудта этигэнэб.
Жаргал тухай
жэгтэй һайхан бодолһоо
эльгэ зүрхэм
элшэ туяагаар бадаржа,
залуу наһан,
заяан хуби тухай
шэнэ ёһоор
шүлэглэхэ бодол түрэнэ!

ХҮЛИСЭНЭ БЭЗЭТ

Хуушан сагай
хуули мэтэ заршамһаа
хоног бүри
холодожо ябана янзатайб.

Элинсэг хулинсаг
эхэ, эсэгынгээ заншалые
эгээ нихэдээ
эбдэжэ байна аалтайб?

Тала газарайнгаа
талаан жаргал абанхай,
алас холуур
алхан ябаха хүсэлтэй,
хорёод һайхан
хонгор залуу хаһамни,
агшам зуура
амаа татан зогсолши!
Мангир татаад,
мааняа уншаад ябадаг
үе сагууд
үни хада һалажа,
мүнөө сагай
мүнхэ һайхан хүгжэм
шэнэ ёһоор
шэнхинэн байханъ
һайхан!
Үбгэ эсэгэнэрэй
Үнэншэ һайхан заншалые
үе наһандаа
үргэн магтан ябахадаа,
энэ сагайнгаа
эрдэни заршамтай
холбожо,
ерэхэ сагай
ехын ехэ хэрэгүүдтэ
энэ наһаяа
эрын хаба шангадхан,
зорюулан ябаха
зориг хүсэл түрэнэлби.
Үнэн сэхээр
үйлэ хэрэгээ бүтээхэдээ,
үдэр бүри
үгын дээжэ халмажа,
ажамидаралай
алтан һудал мэдэрэн,
үнэнэй түлөө
үбгэн нэгэ хүндэ
хоёрхоншье үгэ
хүндэлэн хэлээ хадам,
эртынгээ тэрэ
эдир залуугаа һанажа,
хүгшэн зон,
хүлисэжэ намайгаа
ойлгоорой.

ГАЗАА ХАБАР

Газаа хабар...
Галгина хүнүүд
гудамжаар.
Газаа хабар...
Гансал сэдьхэлни
уйтарна.
Баяртайхан үнгэрнэ
басаган, зохидхон
басаган.
Баһал дуран,
баяр, жаргал, гуниг
хабар сагаар
хаһа соогоо ерэнэ.
Залуу наһан
зала хубияа магтан,
мандаһан үдэртэ
магтаал дуугаа үргэнэ.
Үе наһанайм
үнгэрһэн жэлнүүдые
һануулан,
залуу наһанай
зам харгы тээшэ
дуудана, уряална
дууша залуу басаган
Ирагуу гоёор
илдам хүүхэн энеэнэ...
Эдирхэн дүүхэйн
энэ арюун мэдэрэлые
эрын хэмэй
элиг наадантай холин,
түрүүшын дура,
түшэгэнэһэн зүрхэнэй
сохисые
анхаржа ойлгонгүй
ошоно гүб саашаа,
һэшхэлгүй?..
Ногоорһон модод,
номгон гудамжа дамжан,
эхэ байгаалиин
эрьесээ дабтан байхадань,
үдын наран
үрхэ дээрэ мандажа,
хабар сагай
халуун элшээр наадана.
...Газаа мүнөө
гасаланта, жаргалта
хабар.
Гансал зүрхэмни
гажарна, хэнииншьеб
үгылэн.

ХАЙ ДАА, ХОЛО ОШООГҮЙЛ

Булгамшуу

Тэрэ үглөөгүүр Александр Родионов булай эртүүр бодожо, яаралтайхан сайгаа бусалгажа ууһаар, үдэшэндөө бэлдэһэн үргэбшэеэ абажа, нютагайнгаа хүн зоной нюдэнһөө далтиран, сэхэ зүүн урагшаа, түглэгэр нарһан ой тээшэ шэглэн гэшхэлбэ. Үнишье болонгүй хэлсэгдэһэн газартаа ерэхэдэнь, нүгөөдэ хоёр нүхэдынь үшөөл үгы байба. Александр сарбуугайнгаа час харахадаа, даншье һаа эртүүр ерэһэнээ ойлгожо:

— Үсэгэлдэр хэлсэхэдээ, болзороо оройтүүлаал гээшэ хабди. Наранай үшөө гараагүйдэ хадынгаа оройдо гараад байхал һэмди. Буруул юумэн болобол ха, — гэжэ гансааран гэмэрэн хэлээд, үргэбшэеэ мүлталһанай улаа бүдүүн нарһанай үзүүртэ нюргаяа тэнилгэн, түшэжэ һуун гэбэ. Нүхэдөө хүлеэһэн тэрэнэй сагынь аалияр үнгэрхэнь тэсэшэгүй.

Эртэ үглөөгүүр ойдо ородоошье гоёхон лаа. Тойрооод ягаахан сэсэгтэй тэрэнгиин, зунайхяараа хүбсаланхай нэнэһэнэй шэлбүүһэнэй хангалтама үнэр хамар сорьёоно. Түрэл нютагайнгаа байгаалиин дабтагдашагүй гоё һайханиие хаража, дүүран һууһан Александрай хоёр нүхэдынь сооошье хүржэ ерэһээр:

— Шимнай энээ хоноогүй аабзаш? Агнуури гэхэдэ, арсалтагүй зүбшөөдэг танайхинай нойршье хүрөөгүй, зобоогоолтай. Зай яахаб, бүрүү бэшэл даа. Агнуури гээшэмнай эльбэ жэльбэнэл татадаг ха юм,—гэжэ харахүрин шарайтай Георгий Родионов шоглон хэлэбэ.

Эдэ гурбан уулзалдаһаар үнишье болонгүй, зүг бүридэ таража, үдхэн шэрэнгитэй халые махахаяа саашалбад. Үглөөнэй һэрюундэ хада ордэ үгсэжэ ябаһан эдэнэр зэхид лэ ааб даа. Эдэ гурбанай удамарша Александр Родионов аргагүйл яараха хэбэртэй. Тэрэ халуунай бүхэһаа урид наруули майлнын оройдо гаража, түлүүлхын нэгэоной үзүүрые амтархан эдиһээ ерэдэг бүгэ. хандагайшье байг хамаагүй, отохо нууга түхеэрхэ хүсэлэнтэй. Тиихэдэ нүгөөдэ Георгий Родионовынь хүндын оёороор үгсэхэдөө, баһал бүгэ, гүрөөһэндэ һанаатай, бүүгаа баатар зэһэжэ барихай гэшхэлээл ааб даа. Гурбадахинь — Петр Кириков хадада ябахадаа, хара гүрөөһэнһөө хурдан гэшхэдэлтэй һэн тула нүгөөдэ хоёрһоо бури сааханүүр ошохо зорилготой.

Бүүгай эбла дуулаһаар лэ булай түргэнөөр суглархаар хэлсэһэн эдэнэр нилээд хада махабад. Александр Родионовой майлынгаа оройдо гаража, нуугаяа түхеэрхэ үедэнь баруун хүндын оёорһоо бүүгай дуун суурятайханаар соностошобо. Александр шагнаархан нэгэ хэды зогсожо үзөөд, ойро тойронхиёо хёрхо дурамбайгаараа хаймадан шэртэхэдээ, юушье обёороогүй. Һүүлээрнь тэрэ бүүгай дуун тээшэ шэглэн, хүндын оёон тээшэ шэглэн оуба. Эндэ ерэхэдэнь, Георгий Родионовынь нэгэ томохон һогоо мухарюулаад, хүхюутэйхэн хүлеэжэ байгаа. Хүлгайн агнуураар хоолойгоо тэжээхэ хүсэлэнтэй энэ хоёрнай хүндын оёортохи һогоонойнгоо мяхые тэрэ дороо арһанһаань һалгаагаал ааб даа. Хурдан хүлтэй Кириковэйнгээ хүрэжэ ерэтэр, бүхы олзоёо гурбан хубаарилаад байба. Абаһаар олзотой, омогтой эдэ гурбан минитэ мяхандаа амтархан, мэшээгтээ хэжэ дала, нюрганайнгаа нахиитар үргэлэнхэй дошоложо ябаһаар, ээлжээтэ шалгалтадаа гараад ябаһан ахалагша егерь Валерий Ошировтай уулзажа, балшыса баригдашоол даа. Түрэл нютагайнгаа байгаалиин баялигай шэмэгтэ обтожо, харата һанаагаараа хэрэгээ холбоһон эдэ гурбан хулгайшад шалгалта үнгэргэгшэдэй дохёогоор һула байгаад үгөөгүй. Эгээн түрүүлэн Георгий Родионов Петр Кириков хоёрынь мэшээгтэй үргэбшэеэ мүрэ нюрганһаа мулталаад, зугадабашье, холо ошонгүй, хүнды сэмгэтэй, хүхэ түүлган һомогой бүүнүүдаа зэһэжэ барихай. «Дүтэлөөд туршагты» гэһэншүү сэхэ шэглүүлээд, зүүгаад метрэй зайда зогсоо. Тэрэ үедөө хара һанаата хулгайшад шүүһэтэйхэн шарүүһанһаа хахасаһанаа шаналжа, үялгата албаяа дүүргэжэ ябагшадые алаха хюдахаар, зэрлиг мүүхайгаар занаа зангаа юм. Удаань үнеөхи гурбан хүдхэшүүл хэрэгэйнгээ бүрүүтахада хаяад ошохоор һэдэбэшье, хараатайхан зайда хорголоод, отожо һуугаа бшуу. Агнуури эрхилхэ албанай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд хулгайшадай орхиһон мяха ашажа, гүрэнлэ түшаахаяа асараал ааб даа. Хэды хорголожо, зугадажа, хюдаха алахаар занаһан эдэ гурбанай хэһэн харата хэрэгынь, мүн нэрэ обогынь бүлтал тодорүүлагдаал, хүүлиин харюусалгада хабаадуулагдахаар бэлэн болгогдожо байнхай.

Бидэ эндэ Прибайкалиин районой Кома һууриһаа холо бэшэхэнэ оршодог Корнишихын хүндыдэ хулгайшадай хэһэн аяг аашые зураглан хөөрэбэ гээшэбди. Зүгөөр зэбүүрхэмэ мүүхай иимэ ушарнууд энэ райондо һүүлэй үедэ нилээд олошороо. Энээн тухай минии. Будамшуугай бэшэһэн фельетонууд толилогдоһоншье байха, толилогдохошье гээшэ. Тогтожо тобшолол хэбэл, түс районой байгаалиин баялиг аршалан хамгаалха талаар олониитын хүдэлмэри хүсэдөөр ябуулагданагүй гэжэ тэмдэглэмээр байна. Энэл дутагдалһаа уламжалан, «Прибайкалец» колхозой гэшүүн Александр Родионов Георгий Родионов, Петр Кириков хоёртой хамтаржа, хүдэлмэринигөө халуун хаһада ажалаа хаяад, хулгайн агнуури хэжэ байба ха юм. Хожом хойшодоо иимэ ушарай дабтагдахагүйн тула түс районой олониитэ түрэл нютагайнгаа дабтагдашагүй гоё байгаалиингаа баялигые нюдэнэйнгөө сэсэгы мэтээр хамгаалха хэрэгтэ хамтадаа хабаадалсадаг болоһой гэхэ байнаб. Иимэ хатуу хаалтын хэглэдэг болоходол, хулгайн агнуурнин харата харгы хаагдахал байха.

ШОГ

СЭНХИР „ЖИГУЛИ", СЭБЭР ҺАМГАН

Үмсэдөө машинатай болоһонһоо хойшо Рабдан Тумуровай аяг зан гансата хүбилаа. Түбһэн хүнүүдые мэндэшэлхэеэ болиһониинь юуншье бэшэ, сэбэрхэн һамгаяа һугадаад, һайрхан һагад кино, концертдэ ходо ябалганиинышье хойшолонгүй болиһон. Тэрэ машина дороо гульдиржа ороод, хүйтэн түмэр гэдэһэн доронь гэдэргэлжэ, хуушан матрац дээрэ хэбтээд, хамаг амарха сагаа хаядаг болоһон...

Тумуров эмаралта абажа, машинаараа аяар Ага хүрэтэр аха дүүнэртээ айлшалхаяа долоон хоногоор ошоһон аад, нютагайнгаа айл, аршаануудаар хахад һараһаа үлүү ябажа, талын шанга наранда, тарган хониной мяханда харлашаһан шарайтай юумэн гэртээ орожо ерэбэ. Хүлеэжэ сүхэршэһэн сэбэрхэн һамганайнгаа урдаһаань урин налгайгаар угтан дүтэлхэдэ, Тумуров хам тэбэреэд, урал, хасарыень ухаангүй таалаба гээшэ:

—Балмамни, Балмахамни... мни...мни... Шамһаамни һайхан юуншье энэ дэлхэйдэ үгы лэ!

Үмсэдөө машинатай болоһонһоо хойшо хэлээгүй һайхан үгэнүүдээ хэлэхэдэнь, һамганиинь сошохын ехээр сошожо:

—Машинаш яагаа юм? Урбалдаа, эбдэрээ гү?—гэжэ тэнсэлгүй тэбдүүгээр асууһан гэхэ.

ШОГ ҮГЫН ХҮСЭН

Таба-зургаан жэлэй саана Дамшеевтэнэй гэр бүлэ болоходонь, хэбтэһэн хони бодхоожо шадахагүй номгон хүбүүе үүрэхээр үргэ хэлэтэй Бүтидмаа бүхы наһандань хибэхэ, химэлхэнь гэжэ хэлэхэ хүнүүд хэлээ бэлэйл даа. Теэд мүнөө хүрэтэр Бүтидмаагай эрэ нүхэрөө хибэхэ, химэлхыень нэгэшье хүн хоёр шэхээрээ дуулаагүй, хоёр нюдөөрөө харaагүй юм. Гэбэшье анханһаа дошхон абаритай Бүтидмаа хадамда гараһанһаа хойшо гансата ондооршоо гэжэ нютагайхидынь һанадаггүй, харин үсөөн үгэтэй Дамшеевэй һамганайнгаа үргэ хэлэ татадаг эрга дүрыень яашье таажа ядадаг байгаа.

Тээмэндэ хальһан хабтагайгаар бэригдаһан тогооной гэрэйнь хажуугаар хэдэн хүнэй ябажа ябатар:

—...Шинии һамган болонхаар, шудхэрэйшье һамган болоо һаам дээртэхэ байгаа!..—гэжэ Бүтидмаагай ханхинахань, зандаа дуулдашаба.

—Шудхэртэй һугадалдаад, ЗАГС-да ошоходош, мяхан түрэл таанадые гэрлүүлхэгүй, гэршэлжэ үгэхэгүй һэн... Шудхэрэй һамган боложо шадахагүй байгааш!—гээд, Дамшеевэй ташаганаса энеэхэнь мүн лэ һонороор дуулдаба.

Мэнэ һаяхан ханхинажа байһан Бүтидмаагай абяан гансата таһалдажа, тэдэ хүнүүдэй зог татаад, удаахан шагнахадань-шье, юуншье дахин дуулдаагүй һэн лэ.

Ш-С. БАДЛУЕВ.

Редактор Р. Б. ГАРМА[illegible]

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД. ИНДЕКС 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.

Н-04437. Заказ 142. Индекс 590[illegible]